

ANDIAMO

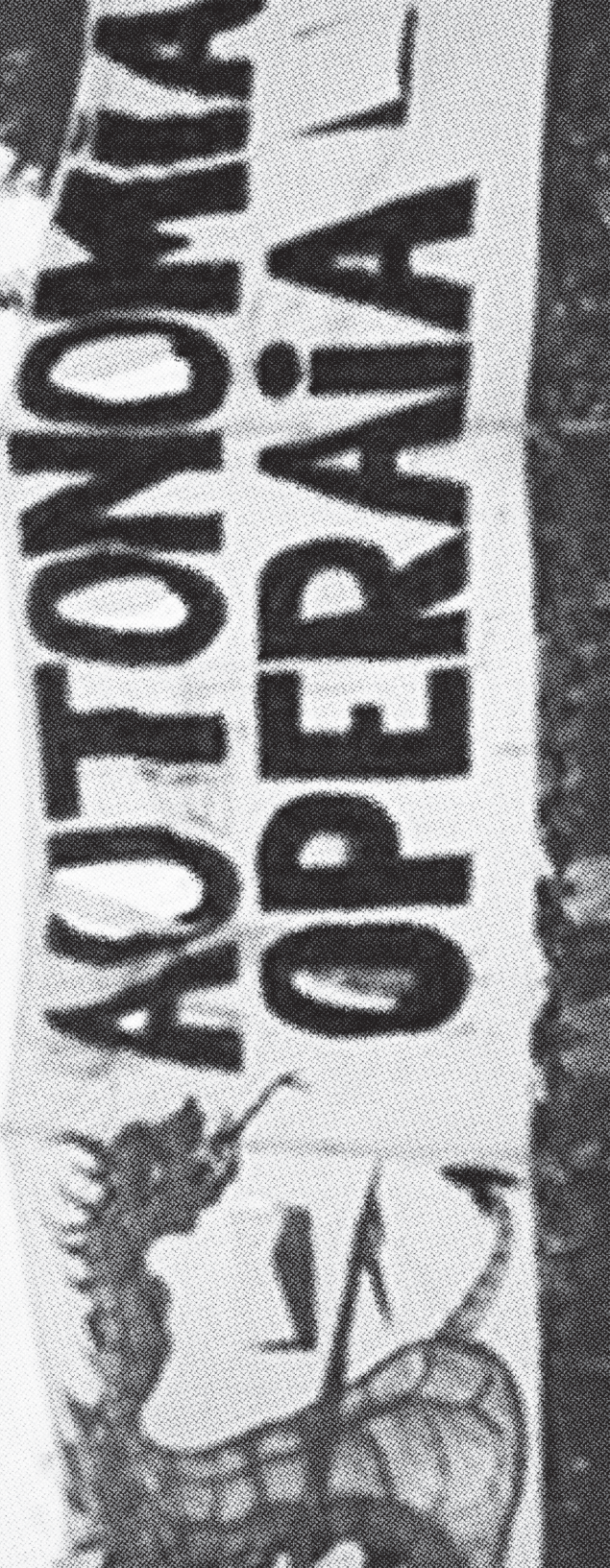
αποχαιρετώντας τον νάνι μπαλεστρίνι

Το παρόν έντυπο τυπώθηκε τον Ιούνιο του 2024 σε 500 αντίτυπα. Την ανασκαφή των κειμένων, την μετάφραση και τον σχεδιασμό ανέλαβαν οι Αρχειαίοι των αρχείων. Ευχαριστούμε πολύ τον Γιώργο και τον Τέλη για την βοήθεια στη μετάφραση, καθώς και τον Σωκράτη για την επιμέλεια.

Διανέμεται σε στέκια και καταλήψεις με ελεύθερη συνεισφορά και η χρήση του είναι ελεύθερη για τους σκοπούς του κοινωνικού ανταγωνισμού.

Για επικοινωνία: arxeiofanet@disroot.org

ΑΡΧΕΙΑΙΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εμπειρία των αγώνων και των αγωνιζομένων αποτυπώνεται και ανασυντίθεται μέσα από την κινηματική δημόσια σφαίρα ως μια πολλαπλότητα αφηγήσεων και πρακτικών. Πρακτικές στο δρόμο, αναλύσεις, κείμενα και έντυπα, δημόσιες συζητήσεις, παρεμβάσεις και δράσεις, συναυλίες και τέχνη, συνθέτουν το παζλ της *κινηματικής πράξης* μέσα στο χρόνο. Ανάμεσα σε όλα τα παραπάνω, η λογοτεχνία αποτελεί ένα συχνά ξεχασμένο μέσο έκφρασης των κινημάτων. Πώς να χωρέσει άλλωστε η γραφή, τόσο τυποποιημένη μέσα στα χρόνια, τον πλούτο των κινημάτων; Πώς οι συντακτικές νόρμες να χωρέσουν τις κινήσεις που θέλανε να ανατρέψουν τον κόσμο; Και όμως παρά τις δυσκολίες υπήρξαν αρκετοί που τα κατάφεραν. Ανάμεσα σε αυτούς και ο Νάνι Μπαλεστρίνι, ο οποίος από τη δεκαετία του '60 μέχρι και τον θάνατό του αποτύπωσε με πρωτοφανή ζωντάνια τις συλλογικές ιστορίες και διαδρομές των αγωνιζομένων και των προλεταρίων της Ιταλίας. Ιστορίες που του τις διηγήθηκαν οι ίδιοι οι πρωταγωνιστές τους, μέσα από τη σχέση που δημιουργούσε μαζί τους.

Ο Νάνι Μπαλεστρίνι γεννήθηκε στο Μιλάνο στις 2 Ιουλίου 1935. Δημοσίευσε τα πρώτα του ποιήματα το 1953 και στις αρχές της δεκαετίας του '60 συμμετείχε στην ίδρυση της λογοτεχνικής ομάδας Gruppo 63. Εξέδωσε το πρώτο του μυθιστόρημα, *Tristano*, το 1964. Το 1969 ίδρυσε μαζί με τους Τόνι Νέγκρι, Ορέστε Σκαλτσόνε, Φράνκο Πιπέρνο και άλλους την οργάνωση Potere Operaio (Εργατική Εξουσία), ενώ από το 1973 συμμετείχε στην Autonomia Operaia (Εργατική Αυτονομία). Στις 7 Απριλίου 1979 κατηγορήθηκε, μαζί με πολλά άλλα μέλη του κινήματος της Αυτονομίας, για ανατρεπτική οργάνωση, ένοπλη συμμορία και συμμετοχή σε 19 δολοφονίες, μεταξύ των οποίων και του Άλντο Μόρο. Για να γλιτώσει, θα καταφύγει με σκι μέσα από τα Λευκά Όρη στη Γαλλία και θα επιστρέψει στην Ιταλία το 1984, όταν η δίωξη εναντίον του έχει πάψει «λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων». Συμμετείχε στη δημιουργία των περιοδικών *Il Verri*, *Quindici*, *Alfabeta* και *Zoooom*, ενώ δραστηριοποιήθηκε και στο χώρο

των οπτικών τεχνών πραγματοποιώντας πολλές εκθέσεις στην Ιταλία και το εξωτερικό. Στα ελληνικά έχουν μεταφραστεί τα περισσότερα από τα βιβλία του, με πιο γνωστά το *Οι Αόρατοι* και το *Τα Θέλωμε Όλα*.

Τα έργα του Μπαλεστρίνι επηρέασαν σημαντικά μια γενιά αγωνιζομένων οι οποίοι, σε μια περίοδο όπου έτρεχαν τους δικούς τους αγώνες, παρήγαγαν τον δικό τους λόγο και δημιούργησαν τις δικές τους καταλήψεις και κοινωνικά κέντρα, βρήκαν στα βιβλία του την ιστορία μιας αντίστοιχης γενιάς αγωνιζομένων τρεις δεκαετίες πριν. Όπως έγραφαν κάποιοι το μακρινό 2005: «Όλα ξεκίνησαν το θερμό καλοκαίρι του 2001 όταν ένα μοναχικό αυτοδιαχειριζόμενο αντιεξουσιαστικό στέκι στην Άνω Πόλη ήθελε να γνωρίσει τον κόσμο... Οι διαδηλώσεις ενάντια στους G8 στη Γένοβα μας έφεραν κοντά σε μια πραγματικότητα που, ξεκινώντας από την απλή και τυχαία γνωριμία μας με κάποιες καταλήψεις και κοινωνικά κέντρα, εξελίχθηκε σε ένα ευρύτερο ενδιαφέρον για το πώς σκέφτεται και δρα, πώς δρα και σκέφτεται, πώς εξελίσσεται εν ολίγοις το ιταλικό ανταγωνιστικό κίνημα. Πλούσιο σε δομές, τάσεις, παράδοση και ιστορία, ρήξεις και συμβιβασμούς, σκέψη και δράση, μοιάζει με ένα μοναδικό εργαστήριο αντίστασης που έχουμε να κερδίσουμε πολλά παρακολουθώντας το, παρά να χάσουμε... Την άνοιξη του 2005, για την επίσκεψη που είχαμε κανονίσει στα γραφεία του περιοδικού *Derive Arrogodi*, προετοιμάσαμε ερωτήσεις, αγοράσαμε κασέτες και φιλμ, κατά κάποιο τρόπο ετοιμαζόμασταν να αποθανάτισουμε μια ζωντανή μνήμη. Αυτή που την γνωρίσαμε μέσα από τους *Αόρατους* του Νάνι Μπαλεστρίνι και που είχαμε μια ευκαιρία να συνομιλήσουμε μαζί της».¹

Κάποιοι είμασταν εκεί, το απόγευμα της 19ης Μάρτη 2004, μια περίεργη παρέα καμιά εικοσαριά κοριτσιών και αγοριών, μπροστά από το τότε κατειλημμένο στέκι στην Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ., ζωγραφίζοντας ένα πανό με ένα καταληψίωση. Το κεντρικό σύνθημα ήταν «Από τα όνειρα και τις αρνήσεις μας να ξαναϋψάνουμε τον ιστό της ανατροπής». Ήταν το μεγάλο πανό που έπεσε το επόμενο πρωί από την ταρατσα του παλιού εργοστασίου της Υφανέτ στην Κάτω Τούμπα. Κατά

.....

1. *Μια νύχτα με τον Sergio στη Ρώμη*, εκδ. BLACK OUT, Τα μάτια του πλήθους #3.

την παραμονή μας στο στέκι στην Ιατρική, κάποιος σύντροφος, ψαχουλεύοντας το ιστορικό αρχείο του ράδιο Κιβωτός που φιλοξενούνταν εκεί, ανακάλυψε στο τεύχος 8 του περιοδικού *AYTONO-media* το κεφάλαιο 10 από τους *Αόρατους*. Βαλεριάνα, Τσουκνίδας, Κυδωνιά, Μέντα... και η περιπλάνηση στον μαγικό κόσμο της ιταλικής αυτονομίας ξεκινούσε.

Ένα χρόνο περίπου αργότερα, θα μάθουμε ότι κυκλοφόρησε στα ελληνικά το βιβλίο *Οι Αόρατοι*. Την μέρα εκείνη μια οργανωμένη διαδήλωση, με όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό, κράνη, μαντήλια, παλούκια, θα διασχίσει τους δρόμους της πόλης και θα καταλήξει έξω από τα γραφεία της Χρυσής Αυγής, ως απάντηση στην επίθεση φασιστών στην κατάληψη Terra Incognita. Μια διαδήλωση έτοιμη για όλα, θα κατεδαφίσει τα φασιστικά γραφεία. Μια διαδήλωση που έμοιαζε εκπληκτικά με εκείνες τις διαδηλώσεις που μας περιέγραφε ο Μπαλεστρίνι, με εκείνη την κάθοδο των Αόρατων του '77, από την μιλανέζικη ενδοχώρα της πλεονασματικής έκφρασης στον αστραφτερό κόσμο του τίποτα της ιταλικής μπουρζουαζίας. Πλέον, ήταν απλά ζήτημα χρόνου να γίνουν οι κατάλληλες επαφές, έτσι ώστε η παρουσίαση του βιβλίου *Οι Αόρατοι*, αυτού του πληθυντικού σύμπαντος προς ανακάλυψη, να γίνει πραγματικότητα τον Νοέμβριο του 2005.

Η έκδοση αυτή εντάχθηκε στο πλαίσιο των γενεθλίων για τα 20 χρόνια ζωής της Κατάληψης Φάμπρικα Υφανέτ, ενός κοινωνικού κέντρου που τόσο συχνά μας θυμίζει την *αποθήκη* που καταλαμβάνεται στους *Αόρατους*. Με την μπροσούρα αυτή προσπαθούμε να ξαναμιλήσουμε για το έργο του Μπαλεστρίνι σε μια νέα συγκυρία, όπου μια νέα γενιά αγωνιζομένων επιχειρεί τη δική της έφοδο στον ουρανό. Με ένα τέτοιο σκεπτικό λοιπόν, το έντυπο αυτό αποτελείται από τέσσερα κείμενα αρκετά διαφορετικά μεταξύ τους, ώστε η αναγνώστρια να έρθει σε επαφή τόσο με την ποικιλομορφία της γραφής του Μπαλεστρίνι όσο και με το ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο του έργου του. Το πρώτο κείμενο είναι η εισήγηση του συντρόφου Σωκράτη (Ξενοδοχείο των Ξένων) στην εκδήλωση «*Vogliamo tutto - Παρουσίαση του βιβλίου "Οι Αόρατοι"* και συζήτηση με τον Νάνι Μπαλεστρίνι για το ιταλικό ανταγωνιστικό κίνημα», που πραγματοποιήθηκε στην Κατάληψη Φάμπρικα Υφανέτ στις 26 Νοεμβρίου 2005. Η απομαγνητοφώνηση της εκδήλωσης αυτής αποτελεί το δεύτερο κείμενο του

εντύπου. Στη συνέχεια, παραθέτουμε το ποίημα του Μπαλεστρίνι «Το σώμα της σύγχρονης ποίησης», το οποίο γράφτηκε το 2004, και στο τέλος βρίσκεται το κείμενο «Να απλωθούν χίλια χέρια να σηκώσουν το όπλο». Και τα δύο αυτά κείμενα μεταφράστηκαν από τους Αρouraίους των Αρχείων (με την πολύτιμη βοήθεια του Γιώργου και του Τέλη), ενώ η επιμέλεια έγινε από τον Σωκράτη.

Το διήγημα *Να απλωθούν χίλια χέρια να σηκώσουν το όπλο* είναι μεταφρασμένο απόσπασμα από το μυθιστόρημα *Η Εικονογραφημένη Βία*. Χρησιμοποιώντας μια από τις αγαπημένες τεχνικές συγγραφής του Μπαλεστρίνι, αποτελεί ένα κολλάζ από δημοσιεύματα εφημερίδων, σχετικά με τον θάνατο της Μάρα Καγκόλ, ιδρυτικό μέλος των Ερυθρών Ταξιαρχιών. Η Μάρα Καγκόλ σκοτώθηκε κατά τη διάρκεια μιας συμπλοκής με караμπινιέρους, σε μια αγροικία στο Acqui Terme της Ιταλίας, στις 5 Ιουνίου του 1975. Την περίοδο εκείνη και τα αμέσως επόμενα χρόνια, το κίνημα της Αυτονομίας θα φτάσει στο απόγειο της ενεργητικότητας, της κοινωνικότητας και της δυναμικής του, συμπληρώνοντας σχεδόν μια δεκαετία αναταραχής και αντίστασης.

Δεν μπορούμε, βέβαια, να μην σημειώσουμε πως αυτή ακριβώς η κορύφωση, όπως γίνεται αντιληπτή, αποτέλεσε και το τέλος του κινήματος αυτού. Όλη η δημιουργικότητα αυτής της *ειρωνικής εξέγερσης*, που ξεκίνησε από τα εργοστάσια του εργάτη-μάζα το '68 και ακολουθήθηκε από την επέκταση της πολιτικής σε κάθε πτυχή της καθημερινότητας, στο σπίτι και την - αόρατη μέχρι τότε - αναπαραγωγική εργασία, συνάντησε έναν απροσπέλαστο σκόπελο μπροστά στο δίλημμα *κοινωνικότητα ή στρατιωτικοποίηση*. Η λογική του "Ενοπλου Κόμματος" που ακολούθησε ένα υπολογίσιμο κομμάτι του κινήματος, σαν απάντηση στην εντεινόμενη καταστολή, αλλά και σαν λύση στην αυξανόμενη πολυπλοκότητα των υποκειμενικότητων που το απάρτιζαν, αποδείχθηκε καταστροφική λογική. Η πεποίθηση που υιοθετήθηκε από τις ένοπλες οργανώσεις, πως δηλαδή οι συνθήκες είχαν ωριμάσει ώστε να καταληφθεί η εξουσία και το μόνο που χρειαζόταν ήταν μια ένοπλη πρωτοπορία, με αρκετά μέλη ώστε να αναμετρηθούν στρατιωτικά ευθέως με τους κρατικούς μηχανισμούς, αποδείχθηκε το μοιραίο βήμα προς την παγίδα της στρατηγικής της έντασης. Η μετάβαση από τους δρόμους στην παρανο-

μία επέτρεψε στο δικαστικό και κατασταλτικό σύμπλεγμα να απομονώσει και κυρίως να απονομιμοποιήσει κοινωνικά το κίνημα της Αυτονομίας, τη στιγμή που αυτό "καταλάμβανε" καινούργιες συνοικίες, δημιουργούσε Κοινωνικά Κέντρα και συλλογικότητες, διερευνούσε νέες αναλύσεις και πρακτικές.

Όλα αυτά δεν γράφονται μόνο για ιστορικούς λόγους. Όπως γράφουμε και πιο πάνω, ο Μπαλεστρίνι διώχθηκε, μεταξύ άλλων, για την συμμετοχή του στους κοινωνικούς αγώνες εκείνης της περιόδου. Αυτό δίνει στα κείμενά του μια ιδιαίτερη αξία, αυτήν της πρωτοπρόσωπης αφήγησης. Τα έργα του Μπαλεστρίνι δεν δημιουργούνται σε ένα κενό, αλλά μέσα και ταυτόχρονα με τα κινήματα της περιόδου του. Όσα γράφει ισορροπούν μεταξύ προφορικής ιστορίας, αποδελτίωσης δημοσιευμάτων και προσωπικών εμπειριών.

Κλείνοντας αυτόν τον πρόλογο, θέλουμε να ανατρέξουμε σε εκείνη τη στιγμή που πρωτοδιαβάσαμε κάποιο από τα βιβλία του Μπαλεστρίνι και είδαμε ότι μια άλλη μορφή γλώσσας είναι δυνατή. Μια γλώσσα που αναπαριστά έναν κόσμο τόσο κοντινό σε εμάς και τις δικές μας εμπειρίες, όχι με όρους ομοιότητας αλλά με όρους υποκειμενικής και συλλογικής ταύτισης. Μια γλώσσα που δεν καταγράφει τις εμπειρίες αγώνα απ' έξω, αλλά τις διηγείται βρισκόμενη στο επίκεντρό τους. Μια γλώσσα που δεν είναι ούτε λογοτεχνία, ούτε ποίηση, ούτε μυθιστόρημα, αλλά μια γλώσσα που κυλάει, που κινείται συνεχώς, όσο κινούνται και τα υποκείμενα που την μιλάνε.

Ο Νάνι Μπαλεστρίνι έφυγε από τη ζωή στις 19 Μαΐου του 2019 στη Ρώμη. Τότε, είχαμε επιλέξει να του αφιερώσουμε ένα πανό. Με τις ίδιες λέξεις θέλουμε να τον αποχαιρετίσουμε και τώρα:

addio Nanni, addio Maestro.

αρouraίοι των αρχείων

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ NANNI BALESTRINI ΠΟΥ
ΕΧΟΥΝ ΕΚΔΟΘΕΙ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

*Διαβάστηκε στην εκδήλωση «Vogliamo tutto - Παρουσί-
αση του βιβλίου “Οι αόρατοι” και συζήτηση με τον Nanni
Baestrini για το ιταλικό ανταγωνιστικό κίνημα», που πραγμα-
τοποιήθηκε στην Κατάληψη Υφανέτ στις 26 Νοεμβρίου 2005*

Στις δεκαετίες '60 και '70 η Ιταλία υπήρξε το πλέον ενδια-
φέρον και πλούσιο πολιτικό και πολιτισμικό εργαστήριο στην
Ευρώπη. Πλούσιο σε κοινωνικές σχέσεις - και ενδιαφέρον
κυρίως για τη σύντηξη που πραγματοποιήθηκε εκεί, τη γόνι-
μη ένωση του πολιτικού με το πολιτισμικό. Για το ξεπέρα-
σμα, δηλαδή, του διαχωρισμού ανάμεσα στο πολιτικό και
το προσωπικό, του διαχωρισμού ανάμεσα στην καθημερινή
ζωή και την πολιτική δραστηριότητα. Με άλλα λόγια, για το
πέρασμα από το πολιτικό αίτημα «Να αλλάξουμε τον κό-
σμο» στο ποιητικό αίτημα «Να αλλάξουμε τη ζωή».

Ήταν αυτό που ονομάστηκε «κίνημα της Αυτονομίας» ή
«κίνημα του '77», αφού τη χρονιά εκείνη κορυφώθηκε. Και
είναι σωστό να πούμε ότι ήταν ένας «Μάης» που κράτησε
μια δεκαετία - από το '68 μέχρι το '77.

Όλο αυτό το κίνημα δεν ήρθε φυσικά από το πουθενά. Απο-
τέλεσε συνέχεια -αλλά και εμπλουτισμό- των μεγάλων,
εργατικών κυρίως, αγώνων της δεκαετίας του '60. Πράγ-
ματι, ολόκληρη η δεκαετία του '60 στην Ιταλία χαρακτηρί-
ζεται από έντονους και μαζικούς αγώνες στα εργοστάσια.
Κεντρικό υποκείμενο αυτών των αγώνων, και συγχρόνως
κεντρικό υποκείμενο της καπιταλιστικής παραγωγής, είναι
ο λεγόμενος εργάτης-μάζα: ο τεύλοροποιημένος εργάτης

της αλυσίδας παραγωγής στα μεγάλα εργοστάσια.

Χαρακτηριστικό των αγώνων αυτών είναι η μεγάλη τους δυναμική και το γεγονός ότι οργανώνονται έξω από τα δεδομένα συνδικαλιστικά πλαίσια, έξω από τον έλεγχο των επίσημων συνδικάτων. Εδώ, χρειάζεται να πούμε ότι όλη αυτή την περίοδο δραστηριοποιείται στα εργοστάσια ένας αστερισμός οργανώσεων της άκρας αριστεράς, μεταξύ των οποίων και η Potere Operaio στην ίδρυση της οποίας συμμετείχε και ο Νάννι Μπαλεστρίνι το 1967. Οι οργανώσεις αυτές, παράλληλα με την άνοδο των αγώνων, επεξεργάζονται μια σειρά θεωρητικών εργαλείων και αναλύσεων, που έγινε γνωστή με το όνομα «εργατισμός». Χρειάζεται ακόμα να έχουμε υπόψη μας ότι στα επίσημα συνδικάτα είναι ισχυρή η παρουσία του ιταλικού ΚΚ. Την περίοδο εκείνη, το ΚΚ είχε ιδιαίτερη δύναμη, με ποσοστά στις εκλογές που έφταναν το 30-35%. Διέθετε ακόμη την αίγλη του αντιφασιστικού αγώνα, αλλά συγχρόνως ήταν πλήρως ενσωματωμένο στους θεσμούς, απόλυτα πιστό στην αστική νομιμότητα και, προφανώς, αντίθετο σε αγώνες που ξέφυγαν από τον έλεγχό του.

Οι αγώνες, λοιπόν, γίνονται κόντρα στη θέληση των συνδικάτων και των κομμάτων. Ξεπηδούν σε όλα τα μεγάλα εργοστάσια, είναι εξαιρετικά δυναμικοί και συχνά καταλήγουν σε συγκρούσεις με την αστυνομία – μέχρι και σε ολοήμερες οδομαχίες, στην κορύφωσή τους, το θερμό φθινόπωρο του '69. Είναι εδώ, από τα κάτω, από τη βάση, που δημιουργήθηκαν τα πρώτα σπέρματα της αυτονομίας. Αυτονομία από τις επιταγές του κεφαλαίου, αλλά και από τον έλεγχο των κομμάτων και των συνδικάτων.

Σ' αυτή την περίοδο αναφέρεται το μυθιστόρημα του Νάννι Μπαλεστρίνι *Τα θέλουμε όλα*, το πρώτο που εκδόθηκε στα ελληνικά, το 1979. «Το μυθιστόρημα παρακολουθεί την πορεία ενός νεαρού, ο οποίος μεταναστεύει από τον Νότο της Ιταλίας στον Βορρά για να εργαστεί. Ύστερα από μια σειρά ευκαιριακών απασχολήσεων, προσλαμβάνεται στο εργοστάσιο της FIAT στο Τορίνο. Η εμπειρία της εργασίας στο εργοστάσιο τον οδηγεί να αντιληφθεί ότι η συλλογική πάλη αποτελεί τον μοναδικό τρόπο διαφυγής από τη

συνθήκη της μισθωτής εργασίας. [...] Το μυθιστόρημα [ως προς τη μέθοδο γραφής του] βασίζεται στην προφορική αφήγηση ενός νεαρού προλετάριου, του Αλφόνσο Νατέλα, την οποία ο Μπαλεστρίνι μαγνητοφώνησε, κατέγραψε και ξανάγραψε, προσθέτοντας αποσπάσματα από ντοκουμέντα και προκηρύξεις των αυτόνομων συνελεύσεων των εργατών της FIAT, καθώς και από άρθρα εφημερίδων της άκρας αριστεράς που αναφέρονταν στις εργατικές κινητοποιήσεις [του] 1969»¹ – μέθοδο που όπως θα δούμε στη συνέχεια ο Μπαλεστρίνι ακολούθησε και στους *Αόρατους*.

Ποια είναι η απάντηση του κράτους και του κεφαλαίου σ' αυτή την ένταση των αγώνων; Το κεφάλαιο αναδιαρθρώνει την παραγωγή, «σπάει» τις μεγάλες επιχειρήσεις σε μικρότερες μονάδες, εισάγει νέες τεχνολογίες και αυτοματισμούς. Αποκεντρώνει, δηλαδή, την παραγωγή και εντείνει το φαινόμενο της μαύρης, ανασφάλιστης εργασίας, με στόχο τον κατακερματισμό και την αποδυνάμωση των αγωνιζόμενων υποκειμένων. Σ' αυτή του την προσπάθεια ενάντια στις εργατικές κατακτήσεις των προηγούμενων χρόνων, βρίσκει συχνά συμμάχους του το ΚΚ και τα επίσημα συνδικάτα.

Το κράτος, από τη μεριά του, εξαπολύει αυτό που ονομάστηκε «στρατηγική της έντασης». Σήμερα πια έχει και επισήμως αποδειχτεί ότι ήταν οι ιταλικές μυστικές υπηρεσίες, σε συνεργασία με φασιστικά στοιχεία, που έβαλαν τις βόμβες στην Πιάτσα Φοντάνα του Μιλάνου το 1969, βόμβες που σκότωσαν ανύποπτους περαστικούς. Η αστυνομία έσπευσε αμέσως να κατηγορήσει ως αυτουργό τον αναρχικό Πιέτρο Βαλπρέντα, ο οποίος έμεινε προφυλακισμένος 4 χρόνια μέχρι να αποδειχτεί η αθωότητά του. Κατά τη διάρκεια των ανακρίσεων για την ίδια υπόθεση, εκπαραθρώθηκε από τα γραφεία της αστυνομίας, δηλαδή δολοφονήθηκε, ένας άλλος αναρχικός, ο Τζουζέπε Πινέλλι. Όλη αυτή η ιστορία έμεινε στη συλλογική μνήμη ως «σφαγές του κράτους».

.....
1. Από την «Εισαγωγή» του Αχιλλέα Καλαμάρα στο Νάννι Μπαλεστρίνι, *Οι Αόρατοι*, Βιβλιοπέλαγος, Αθήνα 2005.

Την ίδια περίοδο, αρχές της δεκαετίας του '70, κυκλοφορούσαν έντονες φήμες για επικείμενο φασιστικό πραξικόπημα. (Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η εποχή ήταν διαφορετική, μεσούντος του Ψυχρού Πολέμου, και ότι υπήρχαν ήδη δικτατορικά καθεστώτα στις γύρω χώρες - στην Ελλάδα, την Ισπανία και την Πορτογαλία. Εξάλλου, οι φήμες δεν ήταν τελείως ανυπόστατες: Έγινε γνωστή τουλάχιστον μία απόπειρα πραξικοπήματος, τον Δεκέμβριο του 1970, που οργάνωσε ένας πρώην στρατιωτικός διοικητής της εφήμερης μουσολινικής δημοκρατίας του Σαλό, σε συνεργασία με μονάδες αλεξιπτωτιστών και αγροφυλάκων, καθώς και με νεοφασιστικές οργανώσεις. Κι ακόμη, βλέποντας στη συνέχεια πόσο αδίστακτο υπήρξε το ιταλικό κράτος στην εφαρμογή της καταστολής, μπορούμε να σκεφτούμε με βεβαιότητα ότι τέτοια σχέδια πράγματι καταστρώνονταν. Απλώς, αντί για το πραξικόπημα προτίμησαν την εφαρμογή μιας “νομιμότητας” έκτακτης ανάγκης.)

Έτσι, η οργάνωση ένοπλης αντίστασης στην περίπτωση πραξικοπήματος είναι κάτι που απασχολεί έντονα αυτή την περίοδο τους πολιτικούς σχηματισμούς του κινήματος. Εξάλλου, οι συγκρούσεις με φασίστες βρισκόνταν στην ημερήσια διάταξη, και διάφορες οργανώσεις της άκρας αριστεράς είχαν συγκροτήσει ομάδες αυτοάμυνας για την περιφρούρηση των εκδηλώσεών τους, των οποίων τα μέλη συχνά ήταν οπλισμένα.

Σ' αυτή την περίοδο αναφέρεται το δεύτερο βιβλίο του Μπαλεστρίνι που εκδόθηκε στα ελληνικά, ο *Εκδότης*. Ο *Εκδότης* αφορά την ιστορία του εκδότη Τζιαντζιάνκο Φελτρινέλλι, γόνου μεγαλοαστικής οικογένειας και δημιουργού του μεγάλου ομώνυμου εκδοτικού οίκου, ο οποίος σκοτώθηκε από την πρόωρη έκρηξη μιας βόμβας που τοποθετούσε σε έναν πυλώνα υψηλής τάσης στα περίχωρα του Μιλάνου. Ο Φελτρινέλλι είχε ιδρύσει μια παράνομη οργάνωση της άκρας αριστεράς, τις Ομάδες Αντάρτικης Δράσης, έχοντας σαν πρότυπο τις παλιές παρτιζάνικες ομάδες που έδρασαν ενάντια στον φασισμό. Σκοπός του ήταν να οργανώσει τη λαϊκή αντίσταση στο επικείμενο φασιστικό πραξικόπημα, και ήταν επηρεασμένος από τη θεωρία του

Τσε Γκεβάρα για τις αντάρτικες «εστίες» που αναπτύσσονται σε αγροτικές περιοχές. (Εξάλλου, ο Φελτρινέλλι ήταν αυτός που εξασφάλισε τα δικαιώματα και κυκλοφόρησε παγκόσμια την πασίγνωστη πλέον σήμερα φωτογραφία του Τσε, για να στολίσει έκτοτε δωμάτια, να γίνει πλακάτ σε διαδηλώσεις, και στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί σχεδόν για τα πάντα. Το 1972, όμως, ήταν κάπως διαφορετικά.)

Στον *Εκδότη* ο Μπαλεστρίνι, όπως είχε κάνει και στους *Αόρατους* που θα δούμε στη συνέχεια, έχει καταργήσει τελείως τη στίξη και δομεί το κείμενο σε παραγράφους σαν στροφές ενός εκτεταμένου επικού ποιήματος. Χρησιμοποιεί υλικό από εφημερίδες της εποχής, αφήνει να ακούγονται ποικίλες φωνές, συγχέει τον χρόνο και τις αποστάσεις, το γεγονός και την αναπαράστασή του. Προσπαθεί να δει το πρόσωπο του εκδότη, αυτόν τον «άβολο άνθρωπο», όπως λέει, να κατανοήσει τη σημασία της ζωής και του θανάτου του, το νόημα που είχαν όλα αυτά γι' αυτούς που επέζησαν της ιστορίας, όσα σήμαινε εκείνη η εποχή κι όσα σημαίνει τη στιγμή της γραφής, το 1989, 17 χρόνια μετά.

Αλλά, για τις ανάγκες αυτής της εισαγωγής, χρειάζεται να επιστρέψουμε κάπου εκεί στα μέσα της δεκαετίας του '70. Είναι η εποχή που εμφανίζονται οι αόρατοι.

Η καπιταλιστική αναδιάρθρωση της παραγωγής συνεχίζεται, σε συνδυασμό με μια γενικευμένη καταστολή. Γενικευμένη, δηλαδή παντού: στους δρόμους, στα εργοστάσια όπου γίνονται χιλιάδες απολύσεις, στις πλατείες όπου καθόλου τυχαία κάνει την εμφάνισή της η ηρωίνη, που θα αποτελέσει στη συνέχεια πραγματική πληγή για το κίνημα. Το κεφάλαιο, παρά το ότι έχει δεχτεί σημαντικά πλήγματα από τους αγώνες της προηγούμενης περιόδου, κινείται επιθετικά. Στοχεύει πλέον στην κατάκτηση όλων των χώρων και των χρόνων, όχι μόνο στον έλεγχο της παραγωγής, αλλά και στη σκοπούμενη παραγωγή γλωσσών, συμπεριφορών, στη συνολική παραγωγή του ανθρώπου ως ανθρώπου του κεφαλαίου: στην πλήρη αποικιοποίηση της ζωής. Έχει, σ' αυτό, σημαντικούς συμμάχους: το ΚΚ, που έχει ήδη εξαγγείλει τη στρατηγική του «ιστορικού συμβιβασμού» και αυτοπροτείνεται ως κυβερνητικός εταίρος και

συνδιαχειριστής της κρίσης.

Το κίνημα, από τη μεριά του, διαθέτοντας ήδη πλούσια εμπειρία και ισχυρές θεωρητικές βάσεις, αναγνωρίζει ότι κλείνει πλέον ο κύκλος των αγώνων του εργάτη-μάζα και της κεντρικότητάς του. Βλέπει την ανάδυση ενός νέου υποκειμένου, που θα το ονομάσει «κοινωνικό εργάτη», σε αντιστοιχία με το «κοινωνικό εργοστάσιο», με το ότι ολόκληρη η κοινωνία τείνει να οργανωθεί σαν εργοστάσιο, ότι η καπιταλιστική προσταγή τείνει να καθορίσει και να υποτάξει όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης ζωής... Το νέο αυτό υποκείμενο δεν είναι μια απλή θεωρητική κατασκευή. Είναι παρόν στους δρόμους και τους τόπους εργασίας, πλούσιο σε εμπειρίες αγώνων, δηλαδή πλούσιο σε κοινωνικές σχέσεις, πλούσιο σε επιθυμίες και υποκειμενικότητα και καθόλου διατεθειμένο να την υποστεί ή να την περιορίσει στα παλιά μοντέλα πολιτικής στράτευσης. Θέλει να μιλάει σε πρώτο πρόσωπο, να εκφράζει συναισθηματικές ανάγκες και αναζητήσεις, θέλει την πραγμάτωση χώρων ευτυχίας και επικοινωνίας εδώ και τώρα, θέλει να αλλάξει τη ζωή. Διαβάζουμε σε ένα κείμενο των «Κύκλων του Νεανικού Προλεταριάτου» στο Μιλάνο:

«Έπεσε το τείχος του φόβου να μιλάμε δημοσίως για μας τους ίδιους, για την ιστορία μας και για τις προσωπικές μας ανάγκες. Δεν μιλούσαμε πλέον για τους άλλους, αλλά για μας τους ίδιους, ξεκινώντας από μας τους ίδιους. Η άρνηση της μισθωτής εργασίας είναι πανταχού παρούσα, αλλά όχι ως συνδικαλιστική πλατφόρμα που πρέπει να προωθηθεί: όχι ως εργασιακή δύναμη, αλλά ως ανθρώπινη ύπαρξη. Η δημιουργική συζήτηση είναι μια στιγμή αληθινής γνωριμίας, σύγκρουσης, αυτοσυνείδησης, αναζήτησης των νέων οργάνων του αγώνα και της απελευθέρωσης».²

Η ανάδυση του νέου αυτού υποκειμένου θα θέσει σε κρίση τους πολιτικούς σχηματισμούς του κινήματος – μια κρίση, όμως, ιδιαίτερα γόνιμη. Η αρχή έγινε με τη δημιουργία, στο εσωτερικό των οργανώσεων, φεμινιστικών ομάδων, οι

2. Από το Primo Moroni, *Αυτοδιευθυνόμενα κοινωνικά κέντρα*, μτφρ. Π. Καλαμαράς - Μ. Λογοθέτη, Αγριόγατα, Αθήνα 1999.

οποίες σύντομα αυτονομήθηκαν και ήταν οι πρώτες που αναγνώρισαν ότι «το προσωπικό είναι πολιτικό», ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για την ιεραρχία και την εκμετάλλευση στο εργοστάσιο όταν τις αναπαράγουμε στο εσωτερικό μας. Γράφει ο Μπαλεστρίνι στον *Εκδότη* και μάλιστα από απόσταση αρκετών χρόνων:

«η διαδικασία αυτή κατατρόπωσε επιβλήθηκε μετέβαλε τους ανθρώπους τον τρόπο ζωής σκέψης έρωτα τις επιθυμίες και τη συμπεριφορά κι αυτό κυρίως χάρη στο φεμινισμό [...] μετέβαλε ακόμα και τις λέξεις και τον τρόπο αφήγησης μιας ιστορίας κι αυτό είναι μια μεταλλαγή χωρίς επιστροφή»³

Όλη αυτή η διαδικασία περιλάμβανε προφανώς ρήξεις και συγκρούσεις, αλλά συγχρόνως απελευθέρωσε μια τεράστια δυναμική. Οι περισσότερες παλιές οργανώσεις θα αυτοδιαλυθούν μέσα στο κίνημα, το οποίο θα γίνει ένας τόπος σύνθεσης δύο βασικών ρευμάτων: των νέων, που από το «προσωπικό» φτάνουν στο «πολιτικό», και των παλιών, των «πολιτικών», που ξαναανακαλύπτουν το «προσωπικό» και αρχίζουν να οργανώνονται με βάση τις ίδιες τους τις ανάγκες.

Το κίνημα της Αυτονομίας θα εξαπλωθεί πλέον σε όλους τους κοινωνικούς χώρους, θα συνδυάσει την άρνηση της εργασίας με την άρνηση όλων των θεσμών της αστικής κοινωνίας, θα καταλάβει εκατοντάδες σπίτια για να στεγάσει αυτή τη νέα κοινωνικότητα, θα εκφραστεί μέσα από την αντικουλτούρα, μέσα από εκατοντάδες έντυπα και ραδιοφωνικούς σταθμούς, θα οργανώσει εκτεταμένες απαλλοτριώσεις και επανοικειοποιήσεις σε σουπερμάρκετ, μέσα μεταφοράς, συναυλίες, κινηματογράφους – τη λεγόμενη αυτομείωση. Γράφει ο Νέγκρι:

«Στο Μιλάνο [...] υπήρχαν γειτονιές που είχαν “απελευθερωθεί” και δεν πλήρωναν φόρους ούτε μεταφορές ούτε ενοίκια. [...] Ήταν γειτονιές αυτοδιαχειριζόμενες, όπου δοκιμαζόταν πειραματικά μια άλλη οργάνωση, μια οργάνωση

3. Νάνι Μπαλεστρίνι, *Ο Εκδότης*, μτφρ. Ε. Καλλιφατίδη, Γνώση, Αθήνα 1991.

της εντυπωσιακής χαράς. Αν η αστυνομία έμπαινε σ' αυτή τη γειτονιά, την απέκρουαν αμέσως. Όλα τα ελεύθερα σπίτια είχαν καταληφθεί [...] Η ζωή εκεί ήταν απίστευτη, δεν μπορείτε να φανταστείτε».⁴

Δεν υπήρχε βέβαια μονάχα όλη αυτή η δημιουργική έκρηξη. Είχαν και τον παλιό κόσμο να καταστρέφουν – και ως προς αυτό, ως προς τις απαιτούμενες τακτικές, οι διαφωνίες και οι συγκρούσεις ήταν έντονες. Το αυτόνομο κίνημα δεν ήταν ένας ενιαίος μονολιθικός οργανισμός, κι από την άλλη είχε να αντιμετωπίσει ένα κράτος που σκλήρηνε συνεχώς τη στάση του, που κατέβασε τα τεθωρακισμένα στη Μπολόνια τις μέρες των διαδηλώσεων του '77, που –μπορούμε να το πούμε με σιγουριά εκ των υστέρων– έσπρωχνε τον κόσμο στην ένοπλη αναμέτρηση.

Ένοπλες οργανώσεις υπήρχαν βέβαια από τις αρχές του '70, όμως την περίοδο γύρω στο '77 μαζικοποιούνται με ανθρώπους του κινήματος που δεν αρκούνται πλέον στη μαζική παραβατικότητά του, και οι οποίοι ουσιαστικά το εγκαταλείπουν και κάνουν το άλμα προς την παρανομία. Η συνέχεια είναι ίσως γνωστή. Με πρόσχημα τη δράση των ένοπλων οργανώσεων, και υπό τον καταιγισμό όλων των μίντια, όπου πρωτοστατεί το ΚΚ εξαπολύοντας λυσσαλέες ύβρεις κατά του κινήματος, θα ξεσπάσει μια τρομερή καταστολή. Κατασκευάζονται νομικά τερατουργήματα, γίνονται 60.000 συλλήψεις μέσα σε 4 περίπου χρόνια, πάνω από 10.000 πολιτικοί κρατούμενοι, χιλιάδες χρόνια συνολικής φυλάκισης, έντυπα, σταθμοί και κοινωνικά κέντρα κλείνουν με τη βία. Το κράτος, με τη συναίνεση και την ομοθυμία όλων των κοινοβουλευτικών κομμάτων, θα τσακίσει μια ολόκληρη γενιά, τα καλύτερα παιδιά της, έναν τεράστιο κοινωνικό πλούτο. Και για χρόνια θα επικρατήσει σιγή νεκροταφείου.

Ο Μπαλεστρίνι που από το 1973 συμμετέχει στο πολιτικό κίνημα της Εργατικής Αυτονομίας (στη λεγόμενη «δημιουργική» του τάση) θα βρεθεί το 1979 να διώκεται ως

.....
4. Τόνι Νέγκρι, *Η ζωή μου – από το Άλφα ως το Ωμέγα*, μτφρ. Μ. Κουνέζη, Μεταίχμιο, Αθήνα 2002.

«ένας εκ των ηγετών της Αυτονομίας», με ένα δικαστικό κατασκευάσμα σύμφωνα με το οποίο ένοπλοι και μαζικό κίνημα ήταν κομμάτια της ίδιας «μυστικής» οργάνωσης που καθοδηγούσε όλο αυτό το τεράστιο και διαφορετικό πλήθος εξεγερμένων. Για να αποφύγει τη σύλληψη θα διαφύγει στη Γαλλία, όπου θα ζήσει αρκετά χρόνια. Το 1984 η δίωξη εναντίον του θα παύσει «λόγω ελλείψεως αποδεικτικών στοιχείων».

Σε όλη αυτή την περίοδο, περίπου από το 1975 μέχρι το 1980, αναφέρονται οι *Αόρατοι*. Το βιβλίο εκδόθηκε στην Ιταλία το 1987, σπάζοντας ουσιαστικά τη σιωπή γύρω από το κίνημα και την ποινικοποίησή του. Σε ένα κείμενο δίχως σημεία στίξης, και δομημένο σε κεφάλαια που αποτελούνται από παραγράφους-στροφές, ο αφηγητής θα πηγαίνει συνεχώς πίσω-μπρος στο χρόνο, από τις γεμάτες ελπίδα συλλογικές εμπειρίες του κινήματος στην πικρή απογοήτευση της φυλακής και στην απίστευτη βία της καταστολής της εξέγερσης των κρατουμένων.

«Το βιβλίο βασίστηκε στην αληθινή ιστορία ενός νεαρού αυτόνομου, του Σέρτζιο Μπιάνκι, τον οποίο ο Μπαλεστρίνι συνάντησε στη Γαλλία. Η αφήγησή του μεταφέρθηκε αυτούσια στο βιβλίο – με εξαίρεση την προσθήκη κάποιων, αληθινών πάντα, περιστατικών που διηγήθηκαν στον Μπαλεστρίνι άλλοι εξόριστοι. Το υλικό που επεξεργάστηκε για τη συγγραφή του βιβλίου προερχόταν από τη μαγνητοφωνημένη αφήγηση του Μπιάνκι –όπως συνέβη και στην περίπτωση του *Τα θέλουμε όλα*– και το μεγαλύτερο μέρος του από ένα κείμενο περίπου δέκα χιλιάδων δακτυλογραφημένων σελίδων τις οποίες έγραψε ο ίδιος ο Μπιάνκι σύμφωνα με κριτήρια που καθορίστηκαν από κοινού με τον Μπαλεστρίνι: Το κείμενο θα έπρεπε να περιέχει την αφήγηση γεγονότων μέσα από εικόνες, χωρίς να δίνεται βάρος στην ψυχολογία του ήρωα, χωρίς να προσέχει για λάθη, με μια γραφή όσο το δυνατόν περισσότερο ελεύθερη [...] Ο Μπαλεστρίνι στην τελική φάση της συγγραφής του μυθιστορημάτων θα επέμβει σε αυτό το αυτοβιογραφικό υλικό, προσπαθώντας να τυποποιήσει τον ήρώα του, να τον καταστήσει όσο το δυνατόν περισσότερο χαρακτηριστικό της

ομάδας που θέλει να παρουσιάσει, ικανό να αντιπροσωπεύσει ένα συλλογικό υποκείμενο αποτελούμενο από όλα τα άτομα εκείνης της γενιάς τα οποία ακολούθησαν μια πορεία παρόμοια με εκείνη του ήρωά του».⁵

Εδώ, μια μικρή παρένθεση για την ιστορία της αυτονομίας στην Ελλάδα. Στα τέλη της δεκαετίας του '70, η αυτονομία ήταν η μαγική λέξη που επιτάχυνε την αποσύνθεση των μαζικών εκείνη την εποχή αριστερών και ακροαριστερών οργανώσεων - πλην του ΚΚΕ, που δέχτηκε μεν πλήγματα, αλλά είχε ισχυρά ερείσματα σταλινισμού και παράδοσης ώστε να αντιπαρέλθει τα καινά δαιμόνια.

Αυτονομία σήμαινε την αποτίναξη του μοντέλου των ιεραρχικών οργανώσεων, με τα Πολιτικά Γραφεία και τις καθοδηγήσεις τους. Σήμαινε, συγχρόνως, την εισβολή όλων των ζητημάτων της καθημερινής ζωής, που έμεναν καταπιεσμένα τόσο από τον κοινωνικό συντηρητισμό όσο και από τον συντηρητισμό των αριστερών οργανώσεων. Ζητήματα όπως αυτά της σεξουαλικής απελευθέρωσης, του φεμινιστικού και ομοφυλοφιλικού κινήματος, της άρνησης των ρόλων και των ειδικεύσεων, της αμφισβήτησης του σχολείου και της ουδετερότητας της επιστήμης βγήκαν τότε με ορμή στην επιφάνεια, σαν ένα ξέσπασμα που περίμενε καιρό για να εκδηλωθεί. Κι όλο αυτό φαινόταν να έχει τη δική του κουλτούρα -ή αντικουλτούρα-, τις δικές του ροκ και πανκ μουσικές, τη δική του ποίηση. Μπορεί κανείς να αναγνωρίσει αυτό το ξέσπασμα -εν μέρει προσωπικό, αλλά που τεμνόταν με τους αγώνες, τα πάθη και τις πληγές πολλών ανθρώπων- στο ποιητικό έργο της Κατερίνας Γώγου.

Η αυτονομία στην Ελλάδα ήταν το σύνθημα που διέλυσε τις παλιές οργανώσεις. Δεν ήταν ακριβώς κίνημα, δεν είχε τις ισχυρές εργατικές ρίζες που είχε στην Ιταλία. Δεν έλειπαν βεβαίως εργατικές πρωτοβουλίες ή ομάδες με εργατίστικο προσανατολισμό, αλλά όλη αυτή η υπόθεση αφορούσε κυρίως κόσμο φοιτητικό και νεολαιίστικο - και προφανώς κόσμο πολιτικοποιημένο. Η κίνηση αυτή, πριν

.....
5. Από την Εισαγωγή του Αχιλλέα Καλαμάρα, ό.π.

προλάβει να συνταχτεί, σκόρπισε - όχι τόσο χτυπημένη από την καταστολή, που κι αυτή υπήρξε, παραδειγματική και μικρής έκτασης σε σύγκριση με την Ιταλία. Σκόρπισε από τη συντονισμένη επέλαση της σοσιαλδημοκρατίας και της ηρώινς. Και από τις μικρές και μεγάλες ελλείψεις μας.

Πρόλαβε ωστόσο να ξεχερσώσει ένα ολόκληρο πεδίο, να καθαρίσει το χώρο από την αναπαραγωγή της ιεραρχίας και του συντηρητισμού. Και τίποτε πια δεν θα 'ταν όπως πριν. Είναι εδώ, κατά τη γνώμη μου, που θα βρει χώρο να ριζώσει στη συνέχεια το αντιεξουσιαστικό κίνημα. Και μ' αυτή την έννοια, η αυτονομία ανήκει όντως στην παράδοσή μας. Κλείνει η παρένθεση.

Το τι σημαίνει για μας σήμερα το κίνημα της Αυτονομίας είναι κάτι που μένει να συζητήσουμε. Ο Μπαλεστρίνι με το έργο του προσφέρει οπωσδήποτε πλούσιο υλικό γι' αυτή τη συζήτηση. Όμως η λογοτεχνία πηγαίνει σίγουρα παραπέρα. Κρατάω τον τρόπο με τον οποίο κλείνουν τα τρία βιβλία. Τελειώνουν μες στο κόκκινο. Και είναι το ίδιο κόκκινο του αγώνα και του πάθους, και είναι μαζί τόσο διαφορετικό. Στο *Τα θέλουμε όλα* είναι το κόκκινο μιας αυγής που ξημερώνει μετά από μια μέρα και μια νύχτα εξέγερσης. Στον *Εκδότη* είναι το εκτυφλωτικό κόκκινο μιας έκρηξης που φέρνει το θάνατο. Και στους *Αόρατους* είναι το κόκκινο μιας δάδας που βγαίνει απ' το παράθυρο της φυλακής και που δεν υπάρχει ούτε ένα βλέμμα να την δει.

ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ Ν. BALESTRINI ΓΙΑ ΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Τα παρακάτω αποτελούν την απομαγνητοφώνηση της συζήτησης που ακολούθησε την εκδήλωση «Vogliamo tutto - Παρουσίαση του βιβλίου "Οι αόρατοι" και συζήτηση με τον Nanni Balestrini για το ιταλικό ανταγωνιστικό κίνημα», που πραγματοποιήθηκε στην Κατάληψη Υφανέτ στις 26 Νοεμβρίου 2005

Μπαλεστρίνι: Είμαι πολύ ευχαριστημένος που βρίσκομαι σήμερα εδώ, είμαι πολύ χαρούμενος που βρίσκομαι σήμερα εδώ, μπροστά, σε ένα τόσο ωραίο και μεγάλο κοινό και γενικά στην Ιταλία σήμερα είναι πολύ δύσκολο να παρουσιαστεί μια ευκαιρία τέτοιου είδους. Η ευκαιρία είναι η έκδοση αυτού του μυθιστορήματός μου, των *Αόρατων* και νομίζω ότι το ιστορικό όλων αυτών των χρόνων περιγράφηκαν πάρα πολύ καλά προηγουμένως. Δεν υπάρχει κάτι σημαντικό που θα μπορούσα να προσθέσω, το μοναδικό ίσως που αξίζει τον κόπο να αναφέρω είναι για ποιό λόγο αυτό το κίνημα κράτησε τόσο πολύ στην Ιταλία, δηλαδή ενώ ανάλογα κινήματα παρουσιάστηκαν σε όλη την Ευρώπη, μόνο στην Ιταλία κάλυψε μια περίοδο σχεδόν δέκα χρόνων, από το '68 μέχρι το '77. Εκτός από την διάρκεια σημασία έχει και η έκταση που πήρε αυτό το κίνημα. Ποτέ άλλοτε κανένα κίνημα δεν μπόρεσε να εμπλέξει τόσους πολλούς ανθρώπους, ούτε καν ακόμα και επεισόδια σημαντικά στην ιστορία της Ιταλίας, όπως οι αγώνες για την απελευθέρωση και την ενοποίηση της Ιταλίας στη διάρκεια του 19ου αιώνα ή ο αντιφασιστικός αγώνας στη διάρκεια του 2ου παγκοσμίου πολέμου. Ουσιαστικά ήταν ένα κίνημα στο οποίο συμμετείχαν δύο γενιές νέων εκείνης της περιόδου, αλλά δεν ήταν ένα κίνημα που περιορίστηκε μονάχα σε μια -ας πούμε - ηλικιακή ομάδα συγκεκριμένη, αλλά άγγιξε και άλλα κοινωνικά στρώματα -και ηλικιακά. Ο ίδιος είμαι ένα παράδειγμα αυτού του πράγματος.

Ένας από τους λόγους αυτής της διάρκειας ήταν ότι το '68 ξεσπάει το φοιτητικό κίνημα το οποίο ζητάει ένα μετασχηματισμό του τρόπου μετάδοσης της γνώσης, μάλλον μια αλλαγή του τρόπου μετάδοσης της γνώσης. Αυτό όμως το αίτημα συνεπάγεται/επιφέρει κι άλλες κοινωνικές αλλαγές. Αυτό είναι κάτι που συνέβη και σε άλλες χώρες τις Ευρώπης. Όμως σε αντίθεση με ο,τι έγινε στη Γαλλία και εν μέρει με αυτό που έγινε στη Γερμανία, όλα αυτά τα αιτήματα όχι μονάχα δεν ικανοποιήθηκαν, αλλά απορρίφθηκαν ευθύς εξ αρχής και η μόνη απάντηση που δόθηκε σε αυτά ήταν από τη μια μεριά η χρήση της αστυνομίας για την καταστολή, δηλαδή με τις επιθέσεις στις πορείες των φοιτητών και απ' την άλλη ήταν η εκστρατεία τρομοκρατίας που ξεκίνησε το κράτος με την τοποθέτηση των βομβών. Αυτή ήταν μια άρνηση της ιταλικής άρχουσας τάξης να δεχθεί αλλαγές που συνέβησαν στην κοινωνία άλλων χωρών σχεδόν φυσιολογικά. Δηλαδή, λόγου χάριν ακόμα και το διαζύγιο ή το δικαίωμα στην έκτρωση δεν κατακτήθηκαν με νόμους, δεν καθιερώθηκαν μέσω νόμων, αλλά μέσω δημοψηφισμάτων τα οποία προκάλεσαν πολίτες. Παράλληλα με αυτούς τους αγώνες στα πανεπιστήμια διεξάγονταν και μεγάλοι εργατικοί αγώνες στα εργοστάσια του βορρά, γεγονός που βοήθησε στο να πλησιάσει το ένα το άλλο αυτά τα δυο διαφορετικά υποκείμενα αγώνα. Αυτή η ένωση των δυο κινήματων κατά κύριο τρόπο επήλθε με το κίνημα του '77, επειδή και τα δυο αυτά κινήματα ξεκινούσαν από ένα στοιχείο που τα έφερνε σε πλήρη αντίθεση με την επίσημη αριστερά, δηλαδή το Κομμουνιστικό Κόμμα και τα συνδικάτα. Αυτό το στοιχείο που έφερε την ένωση αυτών των δύο κινήματων ήταν το γεγονός ότι αντιλαμβάνονταν τον πολιτικό αγώνα όχι ως κάτι που θα έπρεπε να φέρει την πραγματοποίηση κάποιων αιτημάτων, κάποιων σκοπών στο μακρινό μέλλον, αλλά κάτι που θα βοηθούσε στην άμεση ικανοποίηση των αναγκών, που θα οδηγούσε σε μια πιο ευτυχισμένη ζωή, έχοντας ως βάση την άρνηση της εργασίας. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο η επίσημη αριστερά υπήρξε ο μεγαλύτερος εχθρός του κινήματος και βοήθησε στην καταστροφή του. Όπως ξέρουμε, αυτό το τέλος του κινήματος επήλθε μέσα από την καταστολή, που χρησιμοποίησε σαν πρόσχημα την

δράση κάποιων ένοπλων οργανώσεων, για να καταστείλει και ειρηνικές ή και πολιτιστικές μορφές διαμαρτυρίας του κινήματος. Λίγο-πολύ αυτά είναι τα στοιχεία που αποτελούν το ιστορικό πλαίσιο αυτών των μυθιστορημάτων μου και ο λόγος που θέλησα να τα γράψω ήταν ότι όλη αυτή η περίοδος, μέσα από την επίσημη ιστορία, έγινε η προσπάθεια να σβηστούν τελείως. Έγινε η προσπάθεια να χαρακτηριστούν ως "τα χρόνια του μολυβιού", δηλαδή ως κάποια χρόνια με αίμα, με δυστυχία, τα οποία θα ήταν καλύτερα να ξεχαστούν αμέσως για να δημιουργηθεί κάτι καλύτερο, το οποίο τελικά αποδείχθηκε πολύ χειρότερο.

Βέβαια αυτά τα βιβλία αναφέρονται σε μια πραγματικότητα πριν από 30 χρόνια, από τότε, τόσο η πολιτική κατάσταση, όσο και ο τρόπος παραγωγής - τουλάχιστον στην Ιταλία - έχουν αλλάξει πάρα πολύ. Και πλέον τα έργα αυτά αποκτούν ένα σχεδόν ιστοριογραφικό χαρακτήρα -και ο ίδιος θα ήθελε να μάθει από εσάς γιατί υπάρχει αυτό το ενδιαφέρον για αυτές τις ιστορίες οι οποίες αναφέρονται σε ένα παρελθόν, σε μια κατάσταση που δεν υπάρχει πια. Για ποιο λόγο πιστεύουμε δηλαδή ότι έχει ενδιαφέρον να συζητήσουμε για εκείνη την περίοδο, για τις ιδέες και τα γεγονότα που περιγράφονται σε αυτά τα βιβλία. Θα ήθελε κάποιος να απαντήσει, με τον τρόπο του. Ως ένα βαθμό αυτό είναι και μια πρόκληση, μια προβοκάτσια, από την άλλη είναι και μια δική του περιέργεια να μάθει ποια είναι και η κατάσταση στην Ελλάδα.

[από το κοινό]: Λέω ότι -συγγνώμη κιάλας, ε παιδιά; Νομίζω ότι μπορεί το παρελθόν να βοηθήσει το παρόν να γεννήσει το μέλλον.

Μπ: Αυτό είναι αλήθεια σε γενικές γραμμές, αυτό όμως πώς εφαρμόζεται σε συγκεκριμένη περίπτωση;

Δεν θα ήθελα να βοηθήσω στη δημιουργία ενός μύθου ο οποίος γίνεται ακόμα πιο ωραίος, επειδή πρόκειται για κάτι το οποίο έχει νικηθεί. Θα ήθελα να μάθω πώς εφαρμόζεται, ποια είναι τα διδάγματα που αντλούμε εμείς/αντλείτε εσείς από εκείνη την περίοδο. Ή διαφορετικά αν υπάρχει κάποιος που θα ήθελε να ρωτήσει κάποια συγκεκριμένα

πράγματα για εκείνη την περίοδο.

Τοποθέτηση 1: Εδώ στο χώρο που είμαστε υπάρχει αρκετή ανατρεπτική σκέψη, διάθεση και βούληση από πολλούς και νομίζω ότι είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον -και ευχαριστούμε πολύ τον Nanni που ήρθε εδώ κοντά μας σήμερα - να μάθουμε, να πληροφορηθούμε για τα γεγονότα εκείνης της εποχής. Νομίζω ότι υπάρχει ένα ιστορικό κίνημα και εκείνη η γενιά ήταν ένα κομμάτι αυτού του κινήματος. Υπήρξαν και ογκολιθικές προσωπικότητες τον προηγούμενο αιώνα, αλλά και στη διάρκεια του 20ου αιώνα, φυσικά σήμερα δεν πρόκειται να συζητηθούν αυτές οι παράμετροι. Τότε δημιουργήθηκε ο εργάτης - μάζα και ήταν μια καινούργια εμπειρία, ήταν μια αυτονομία. Διδασκόμαστε από εκείνη την εποχή ότι στο βαθμό που θα υπάρχει ένα κράτος, ένα συνδικάτο, ένα κόμμα, μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία είναι ενορχηστρωμένα και μάλιστα σήμερα σε πολύ πιο επικίνδυνο βαθμό - ίσως - από τότε, όπως προσωπικά εκτιμώ, η μελέτη του παρελθόντος μας εξοπλίζει με ένα μπουσουλα, μια πυξίδα ώστε να μπορούμε να βρούμε τον τρόπο με τον οποίο θα αντισταθούμε, θα ορθώσουμε το ανάστημά μας σ' αυτή την πατούσα του καπιταλισμού που υπάρχει, θα 'λεγα, πάνω απ' το κεφάλι σας. Είναι συμπτωματικό, αυτό το ξέφτισμα του σοβά δημιουργεί, ας το πω έτσι, εικονικά την πατούσα του καπιταλισμού που θέλει να μας συντρίψει, να μας εξαφανίσει. Λοιπόν εμείς θέλουμε να δώσουμε μια απάντηση. Σ' αυτή την απάντηση, παρακολούθησα μέσα από τα βιβλία που είναι μεταφρασμένα, τα οποία και διάβασα και είδα ότι η καταστολή ήτανε τρομερή εκείνη την εποχή. Όλα αυτά που είπα προηγουμένως - να μην τα επαναλάβω - ενορχηστρώθηκαν και το κράτος φυσικά ήταν ο νικητής. Μια λεπτή παράμετρος που έπρεπε να δούμε είναι ότι εκφράστηκε η αλληλεγγύη του κόσμου στη διάρκεια της καταστολής, δηλαδή όταν έμπαιναν μέσα σε πολυκατοικίες. Ένα πολύ σημαντικό μήνυμα είναι αυτό: ότι στις πιο δύσκολες στιγμές ο λαός ανταποκρίνεται. Επίσης πολύ σημαντική πλευρά που πρέπει να τονιστεί είναι το γυναικείο κίνημα, όπως εκφράστηκε αυτόνομα σε εκείνη την περίοδο. Τώρα εμείς στο παρόν έχουμε να αντιμετωπίσουμε την παγκοσμιοποίηση, η οποία συνθλίβει τα πάντα

γύρω μας. Έχουμε αυτή την αγωνία, έχουμε την πρόθεση και νομίζουμε ότι η παρουσία του Nanni βοηθάει σε έναν αναστοχασμό. Ευχαριστώ.

Τοποθέτηση 2: Προσπαθώντας να απαντήσω σ' αυτό που ρωτήσατε, ένας από τους ανθρώπους που έχει μεταφέρει κάποιες ιδέες της ιταλικής αυτονομίας στην Ελλάδα μέσω των βιβλίων που εκδίδει, ο Παναγιώτης ο Καλαμαράς και η ελευθεριακή κουλτούρα, έχει τονίσει επανειλημμένως ότι κάποια πράγματα πρέπει να λέγονται για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νέοι. Και επειδή όλοι εδώ μέσα ή τουλάχιστον οι περισσότεροι είμαστε νέοι και δε γνωρίζουμε - οι περισσότεροι πάντα - τα γεγονότα εκείνης της εποχής, είναι μια καλή αφετηρία στη συλλογιστική ότι απέναντι σε κάθε μορφή κυριαρχίας, οι άνθρωποι ανά χρονικά διαστήματα προσπαθούν να ενωθούνε έξω από ιεραρχίες και κάθετες δομές και να αρθρώσουν ένα λόγο απέναντι στην κυριαρχία. Από τα κινήματα του παρελθόντος, θεωρώ ότι μπορούμε να αντλήσουμε κάποια διδάγματα, πέρα από την όποια ιστορική τους - καθ' αυτό - αξία και συμβολή στα κοινωνικά δρώμενα, από τα οποία μπορούμε να αντλήσουμε εμπειρίες για το πώς μπορούμε να κινηθούμε και να αρθρώσουμε το λόγο μας στο παρόν και στο μέλλον. Παραδείγματος χάριν, η ιστορία της ιταλικής αυτονομίας έχει κάτι να δείξει όσον αφορά το ένοπλο. Από τη στιγμή που ένα μέρος του κινήματος μπήκε μέσα στο ένοπλο και το ένοπλο χρησιμοποιήθηκε με τον τρόπο που χρησιμοποιήθηκε για να κατασταλεί το κίνημα, αυτή είναι μια εμπειρία σε σχέση με τη στρατιωτική βία από την πλευρά τμημάτων του κινήματος. Ένα άλλο που προσωπικά εμένα με ενδιαφέρει, είναι ότι σε μια από τις αυτοκριτικές του Τόνι Νέγκρι σε σχέση με την ήττα της αυτονομίας, πέρα από την αναφορά στην καταστολή από την πλευρά των συνδικάτων του ΚΚ, του κράτους και το ρόλο που έπαιξε το ένοπλο σ' ότι αφορά τη διάλυση του πλούτου του κινήματος είναι και το γεγονός ότι ο ίδιος παραδέχεται, χωρίς όμως να το διευκρινίζει περαιτέρω - αναφέρομαι στο βιβλίο "Σύντομη ιστορία της εργατικής αυτονομίας", την επιμέλεια του οποίου την έχετε νομίζω κι εσείς στην Ιταλία - ότι στην τελική δεν κατορθώσαμε να συγκροτήσουμε μια ελκτική θεωρία

η οποία, πέρα από το κίνημα να αγγίξει ευρύτερα στρώματα της ιταλικής κοινωνίας, με αποτέλεσμα ένα τμήμα του κινήματος να υιοθετήσει την πολιτική *αργή επιστροφή προς τους θεσμούς*, κι ένα άλλο να στραφεί στην *έφοδο στον ουρανό*.

Μπ: Ευχαριστώ για αυτές τις δυο παρεμβάσεις, γιατί κι ο ίδιος ενδιαφέρομαι πάρα πολύ να γίνουν γνωστές κάποιες πτυχές του κινήματος, αλλά με ενδιαφέρει να μάθω και ποιες πτυχές βοηθούν στο να αντλήσουμε διδάγματα για να συνεχίσουμε/αντλήσετε διδάγματα για να συνεχίσετε.

Ένα από τα πράγματα που άλλαξαν ριζικά σε σχέση με εκείνη την εποχή είναι η κατάσταση της εργατικής τάξης, το γεγονός ότι ενώ η μισθωτή εργασία τότε καταλάμβανε σχεδόν το σύνολο της ύπαρξης των εργαζομένων, αυτό το πράγμα σε κάποιο βαθμό έχει αλλάξει σήμερα. Ενώ σήμερα το πρόβλημα που έχουμε είναι πώς θα βρούμε νέες μορφές οργάνωσης για να αντισταθούμε στις νέες εργασιακές σχέσεις, στην προσωρινότητα της εργασίας, στη μείωση της εγγυημένης εργασίας. Ένα άλλο στοιχείο είναι το γεγονός της μείωσης του θεσμικού ρόλου των κομμάτων της αριστεράς, τα οποία σήμερα στην Ιταλία έχουν γίνει σοσιαλδημοκρατικά κόμματα. Πέρα από το γεγονός της εμφάνισης νέων αγώνων, το οποίο αποτελεί κι ένα βιταλιστικό στοιχείο, υπάρχουν κι άλλα στοιχεία τα οποία μπορούμε να ανακαλύψουμε σε εκείνη την εποχή. Ένα σημαντικό στοιχείο είναι το αίτημα του μετασχηματισμού της ζωής μας σήμερα και άμεσα, χωρίς να καταφεύγουμε σε ουτοπικά προγράμματα, μετασχηματισμούς της ζωής μας στο μέλλον, όπως αυτά που είχανε τα παραδοσιακά κόμματα της αριστεράς. Αν υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις θα τις απαντήσω με μεγάλη ευχαρίστηση.

Τοποθέτηση 3: Συγγνώμη άμα παίρνω τώρα το λόγο χωρίς σειρά, αλλά θέλω να πω και λιγάκι κάτι για τον καπνό, αν μπορούμε λιγάκι να το μειώσουμε το τσιγάρο ή τέλος πάντων, υπάρχουν κι άλλοι χώροι λίγο πιο δίπλα, θα μπορούσε ο κόσμος να μεταφερθεί άμα θέλει να καπνίσει διότι σε λίγο η κατάσταση θα είναι πολύ αποπνικτική. Λοιπόν, εγώ θέλω να πιαστώ λιγάκι από την τελευταία τοποθέτηση του

Nanni και να εστιάσω λιγάκι το ενδιαφέρον της κουβέντας στο ζήτημα της εργασίας. Το πολιτικό εργαστήριο της Ιταλίας πάντα ήτανε μαγευτικό στον τρόπο που άγγιζε το ζήτημα της εργασίας, τόσο στη θεωρητική του ανάλυση, όσο φυσικά - και το πιο σημαντικό απ' όλα - στους τρόπους αντιπαράθεσης, τις τακτικές αντίστασης, σύγκρουσης και στις αντιπροτάσεις, ας πούμε, πάνω στο ζήτημα αυτό. Είναι ενδεικτικό, λόγου χάρη, ότι από τα τέλη της δεκαετίας του '60 με την εμφάνιση της οργάνωσης Potere Operaio, δηλαδή της Εργατικής Εξουσίας και το, αρχικά, θα λέγαμε εργατίστικο, ίσως ρεφορμιστικό να ακούγεται σήμερα, αίτημα του *λιγότερο δουλειά, δουλειά για όλους*, που στην πορεία αφομοιώθηκε και πλέον, ας πούμε, όλα τα ευρωπαϊκά συνδικάτα το υποστηρίζουν, περνάμε σ' αυτή την ιστορία της καθολικής άρνησης της εργασίας. Όπου, λόγου χάρη, στο πρώτο βιβλίο που μεταφράστηκε στα ελληνικά, στο "Τα θέλουμε όλα", δίπλα ακριβώς στο καθολικό αυτό αίτημα ότι *θέλουμε τα πάντα, τα θέλουμε όλα*, τίθεται το ζήτημα ότι για να γίνει αυτό, πρέπει να αρνηθούμε συνολικά και καθολικά την εργασία. Το περιγράφει πάρα πολύ όμορφα, τώρα εγώ δεν μπορώ να το αναπαράγω, είναι αυτή τέλος πάντων η πρόταση ότι δεν είμαστε αντικείμενα, δεν είμαστε εμπορεύματα που πουλιούνται, αλλά ότι τα θέλουμε όλα και πάνω απ' όλα θέλουμε να μη δουλεύουμε καθόλου. Από τα τέλη λοιπόν της δεκαετίας του '60 στην Ιταλία η θεωρητική ανάλυση και η πρακτική πατάει πάνω σε αυτό το επιχείρημα, σε αυτό το βίωμα, δεν ξέρω πώς μπορώ να το ισχυριστώ, είναι κάτι το οποίο θα 'λεγα για την Ελλάδα είναι, ίσως ακόμα και σήμερα, ξένο. Δηλαδή αγώνες οι οποίοι να έχουν απαιτήσεις, γιατί δε μιλάμε για διεκδίκηση πλέον, την καθολική άρνηση της εργασίας, είναι σπάνιοι. Αυτό, στην πορεία, στη δεκαετία του '70 και ειδικά στο δεύτερο κύμα της Αυτονομίας του '77, βλέπουμε ότι συμπληρώνεται μέσα από επιπλέον ζητήματα, όπως αυτά του φύλου, ζητήματα δηλαδή τόσο της σεξουαλικότητας, της σωματικότητας, το ζήτημα της ομοφυλοφιλίας, όπως επίσης ας πούμε το ζήτημα της στέγασης, της διατροφής κλπ. Επομένως, η απάντηση που δόθηκε το '77 πάνω στο ζήτημα της εργασίας, πέρα από την καθολική άρνηση, ήταν ότι πλέον θα πρέπει

να αυτοκαθοριστούμε σε όσο το δυνατόν περισσότερες πτυχές της ζωής μας, διότι η εργασία δεν αφορά πλέον μόνο το εργοστάσιο. Έτσι λοιπόν γεννιέται αυτή η μαγευτική ιστορία με τις αυτομειώσεις. Δηλαδή αυτομείωση τόσο στα ζητήματα των βιολογικών αναγκών, δηλαδή τα αγαθά, απαλλοτριώσεις από σούπερ μάρκετ, αυτομείωση στα μέσα μεταφοράς, αυτομείωση στη διασκέδαση, στον κινηματογράφο, αυτομείωση στο ρεύμα, στο νερό, στο τηλέφωνο και επίσης εννοείται ότι γεννιέται το κίνημα των καταλήψεων στέγης και δίπλα σε αυτές και τα κοινωνικά κέντρα, τα οποία έχουν ιστορία στην Ιταλία από το '75. Εντάξει, είναι για εμάς ίσως ουτοπικό να περιμένουμε κάποια αντίστοιχη ιστορία να συμβεί στην Ελλάδα σύντομα, αλλά είναι φοβερό το παράδειγμα της ιταλικής αυτονομίας, πάνω σε αυτά τα ζητήματα, πώς πειραματίστηκε. Και ένα από τα πράγματα που εμένα προσωπικά με μαγεύει στην ιστορία αυτή της ιταλικής αυτονομίας, είναι ότι υπάρχει μια γραμμική ακολουθία. Δηλαδή, πέρα από τις στιγμές καταστολής, οι οποίες μάλλον δεν είναι στιγμές, δηλαδή από το '80 και μετά ήταν τραγική η κατάσταση, αλλά αυτό το λεγόμενο κόκκινο νήμα εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι και σήμερα, καθώς από τη δεκαετία του '90 και μετά βλέπουμε ότι τα ζητήματα της εργασίας επεκτείνονται, επανατίθενται με νέους όρους και εαν στα τέλη της δεκαετίας του '60 μιλούσαν για εγγυημένο εισόδημα, αυτό που μέχρι και το ΚΚΕ σήμερα μιλάει για τα "1000-1100 ευρώ μισθός για τον κάθε εργαζόμενο ανεξάρτητα από τι δουλειά κάνει", πλέον μιλάνε για την έννοια του "μισθού του πολίτη", το εισόδημα του πολίτη, μια ευρύτερη έννοια που δεν περιορίζεται απλώς στο ζήτημα το οικονομικό, δηλαδή το τι αμοιβή θα παίρνεις για την εργασία που κάνεις ή που δεν κάνεις, αλλά ευρύτερα δικαιώματα, όσον αφορά τη στέγαση, την διατροφή, το φύλο - την ισότητα των φύλων δηλαδή κλπ. Σήμερα, βλέπουμε κάθε χρόνο να γιγαντώνεται αυτή η ιστορία με την καμπάνια του San Precario και το προεκαριάτο, σε αντιστοιχία με το προλεταριάτο, όπου αφορά όλους τους επισφαλείς εργαζόμενους, αυτούς που εργάζονται σε δουλειές μερικής απασχόλησης, γενικώς, όλες αυτές τις γνωστές σε όλους μας σκατοδουλειές, όπου όλοι βρισκόμαστε υπό

το ίδιο καθεστώς ανασφάλειας. Έτσι λοιπόν, πάλι πάνω στο ζήτημα της εργασίας, πατάνε και προσπαθούν να το αναλύσουν και να δώσουν νέες απαντήσεις. Για εμένα αυτό είναι ένα ερώτημα γιγαντιαίο, δηλαδή τι απαντήσεις μπορούμε να δώσουμε εμείς, σήμερα, εδώ, στη Θεσσαλονίκη και ευρύτερα στην Ελλάδα, πάνω στο ζήτημα της εργασίας, το οποίο φυσικά δεν μπορεί να αγγίξει μόνο την οικονομίστικη οπτική, δηλαδή τον μισθό, αλλά εάν ασπαστούμε αυτή την αντίληψη που λέει ότι *η εργασία είναι το σύνολο της ζωής*, δηλαδή η αναπαραγωγή της εργασίας συμβαίνει παντού, στην οικογένεια, στην κατανάλωση, στις σχέσεις κλπ, ποιες μπορεί να είναι οι σύγχρονες απαντήσεις πάνω σε αυτό το θέμα και ποια από τα παραδείγματα του παρελθόντος μπορούμε να ξαναεπεξεργαστούμε για να τα εφαρμόσουμε σήμερα;

Τοποθέτηση 4: Να ρωτήσω; Λοιπόν, καταρχήν θέλω να διευκρινίσω κάτι, γιατί μπορεί να μην το κατάλαβα καλά. Είπατε κάποια στιγμή ότι το κράτος, με πρόσχημα την πάταξη των ένοπλων οργανώσεων, χτύπησε και τις οργανώσεις της Αυτονομίας οι οποίες είχαν ειρηνικό χαρακτήρα. Είναι έτσι;

Μεταφραστής: Όχι, δεν ήταν έτσι, ήταν ότι με πρόσχημα τις ενέργειες των ένοπλων οργανώσεων χτύπησε ακόμα και μορφές ειρηνικής διαμαρτυρίας ή ακόμα και πολιτιστικής. Δηλαδή όχι ότι το κίνημα ήταν ειρηνικό, αλλά ότι χτύπησε όλες τις μορφές διαμαρτυρίας, ακόμα κι αυτές που δεν έκαναν χρήση βίας.

Τοποθέτηση 4: Θέλω να ρωτήσω λοιπόν ποια είναι η δική σας θέση για τις ένοπλες οργανώσεις και ποια η σχέση που είχαν ενδεχομένως τα κινήματα αυτά με τις ένοπλες οργανώσεις. Το άλλο ζήτημα που θέλω να θέσω είναι...

Μεταφραστής: Μισό λεπτό, να απαντήσει πρώτα στο ένα. Εννοείς ποια ήταν η σχέση του κινήματος της αυτονομίας με τις ένοπλες οργανώσεις; Και ποια είναι η δική του θέση απέναντι στις ένοπλες οργανώσεις;

Μπ: Καταρχήν υπήρξε ένα χτύπημα του κινήματος από το κράτος με τις επιθέσεις της αστυνομίας ενάντια στις πο-

ρείες, μετά σε μια δεύτερη φάση, με τις βόμβες τις οποίες τοποθέτησαν οι μυστικές υπηρεσίες σε συνεργασία με τους φασίστες. Φυσικά, η άμεση απάντηση του κινήματος σε αυτή τη βία ήταν να χρησιμοποιήσει μέσα αυτοάμυνας, όχι απαραίτητα όπλα, αλλά όλα αυτά τα μέσα που χρησιμοποιούσε συνήθως για την αυτοάμυνά του. Δηλαδή, σε μια πρώτη φάση ένοπλη πάλη σήμαινε να μην υφίστασαι παθητικά τη βία της αστυνομίας, αλλά να αντιδράς με τα μέσα που χρησιμοποιούνται συνήθως, δηλαδή μολότοφ, ξύλα, διάφορα τέτοια αντικείμενα. Σε μια δεύτερη φάση υπήρξε η εμφάνιση διάφορων ομάδων με σημαντικότερη τις Ερυθρές Ταξιαρχίες, οι οποίες δεν υιοθέτησαν τη θέση μιας μαζικής πάλης ένοπλης, αλλά μιας βίας η οποία θα εξασκείται από μικρές ομάδες, μια βία η οποία σύμφωνα με την παραδοσιακή αντίληψη, ως πούμε τη μπολσεβίκικη, θα στόχευε στην ανατροπή του κράτους. Έτσι εκείνα τα χρόνια δημιουργείται μια διαφοροποίηση στην Ιταλία. Από τη μια πλευρά είναι η στάση του κινήματος της Αυτονομίας, η οποία υποστηρίζει τη χρήση της βίας για την υπεράσπιση λόγου χάρη των καταλήψεων ή ακόμα και για επιθετικούς σκοπούς, όπως οι απαλλοτριώσεις, αλλά πάντα επικεντρωμένα στο σήμερα, δηλαδή στο να υπερασπιστεί τις κατακτήσεις του σήμερα και όχι στο μέλλον, δηλαδή όχι στην κατάληψη της εξουσίας ή την ανατροπή του κράτους. Αργότερα οι Ερυθρές Ταξιαρχίες προχώρησαν και στην πραγματοποίηση βίαιων ενεργειών, όπως λόγου χάρη οι εκτελέσεις, οι οποίες παρείχαν στο κράτος την ευκαιρία να εντείνει την καταστολή ακόμα και στο κίνημα. Ειδικά από τη στιγμή που το κίνημα ήταν πιο εύκολος στόχος, ακριβώς επειδή δεν δρούσε στην παρανομία. Υπήρχαν πολλά κομμάτια του κινήματος που δρούσαν μέσα στην κοινωνία, όπως οι εκδοτικοί οίκοι, οι εφημερίδες, τα ελεύθερα ραδιόφωνα, τα οποία ακριβώς επειδή δρούσαν στο φως της ημέρας αποτέλεσαν έναν πολύ εύκολο στόχο για την καταστολή και όντως μέσα σε λίγα χρόνια, χάρη στους ειδικούς νόμους συνθλίφθηκαν τελείως.

Τοποθέτηση 4: Ένα ερώτημα ακόμα και τελειώνω. Το πρόβλημα για 'μένα είναι οι εκμεταλλευτικές σχέσεις παραγωγής, άρα κατά συνέπεια και σε σχέση με ο,τι συνέβαι-

νε τότε στην Ιταλία, θέλω να πω ότι οτιδήποτε, κατά την άποψή μου, κινείται προς την κατεύθυνση της ανατροπής αυτού του συστήματος, θα 'πρεπε να το υπερασπιζόμαστε. Μ' αυτή την έννοια δεν καταλαβαίνω γιατί θα 'πρεπε να υπάρχει αντίθεση με το ένοπλο. Καταλαβαίνω ότι υπήρχε κατά κάποιο τρόπο, με τις οργανώσεις πολιτικής βίας και θέλω να πω το εξής: για παράδειγμα σήμερα, πολλοί ισχυρίζονται ότι το γεγονός ότι υπήρχαν στην Ελλάδα οργανώσεις πολιτικής βίας, αυτό έκανε κακό στο κίνημα γενικότερα και επέτρεψε στο κράτος να καταστείλει με βίαιο τρόπο κάποια κινήματα ή να περάσει νόμους, όπως τα έκτακτα στρατοδικεία που είχαμε για τις δίκες με τη 17 Νοέμβρη και τον Ε.Λ.Α, που σημαίνει δηλαδή ότι κάτι ανάλογο συνέβη απ' ό,τι ειπώθηκε και εκεί, άρα κακώς υπήρχαν οι οργανώσεις αυτές; Τέλος πάντων, αυτό ήθελα να πω, ότι για 'μένα το πρόβλημα είναι οι εκμεταλλευτικές σχέσεις παραγωγής, είναι το ίδιο το σύστημα, άρα η κατεύθυνσή μας πρέπει να είναι αυτή, η ανατροπή του συστήματος. Οτιδήποτε εξυπηρετεί αυτό το στόχο πρέπει να το υπερασπιζόμαστε.

Μπ: Συμφωνώ με όσα λες, άλλωστε και τη δεκαετία του '70 τους κρατούμενους των Ερυθρών Ταξιαρχιών τους υπερασπίστηκε ολόκληρο το κίνημα, ακόμα και άνθρωποι που δεν συμφωνούσαν με αυτούς. Από εκεί και πέρα, το ζήτημα δεν είναι ένα ζήτημα ηθικής, δηλαδή να πεις ότι η βία είναι καλή ή είναι κακή. Κάθε μέσο πρέπει να το βλέπεις σε συνάρτηση με το όφελος που φέρνει ή με το όφελος που δεν φέρνει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι Ερυθρές Ταξιαρχίες ήταν προσκολλημένες σε έναν τρόπο αγώνα ο οποίος ήταν, ως πούμε, ο παραδοσιακός κομμουνιστικός των αναρχικών του προηγούμενου αιώνα, και πλέον δεν μπορούσε να εφαρμοστεί. Επιπλέον ένα δεύτερο στοιχείο είναι ότι υπήρξε μια τέτοια δυσαναλογία στο δυναμικό του κράτους και των Ερυθρών Ταξιαρχιών ήταν χαμένος από την αρχή, δεν είχε κανένα περιθώριο επιτυχίας.

Δεν θεωρώ ότι αυτή η μέθοδος είναι καταδικασμένη, ότι είναι απορριπτέα για λόγους αρχής, είναι κάτι το οποίο σε κάποιες άλλες συνθήκες μπορούσε να λειτουργήσει και ενδεχομένως να έφερνε και τη νίκη. Όμως στη συγκεκριμένη

περίπτωση της Ιταλίας τη δεκαετία του '70, ήταν τελείως παράλογο να πιστεύει κανείς ότι μετά από όλους αυτούς τους μαζικούς αγώνες που αναπτύχθηκαν τη δεκαετία του '60, η λύση ήταν μια μικρή ομάδα ανθρώπων να βγει στην παρανομία, πιστεύοντας ότι θα μπορέσει να καθοδηγήσει αυτούς τους μαζικούς αγώνες.

Τοποθέτηση 5: Να ρωτήσω; Σήμερα πάντως που δεν επικρεμάται το φάντασμα της ένοπλης πάλης στην Ιταλία, ένας άλλος Ιταλός χθες, στην εκδήλωση που έγινε από τις Κινήσεις Αλληλεγγύης ενόψει του εφετείου της 17(Νοέμβρη), της ίδιας γενιάς με τον Μπαλεστρίνι, ο οποίος ήταν μέλος του κινήματος και έχει φυλακιστεί και δυο φορές, μας είπε ότι εκκρεμούν 8200 δίκες, από τη Γένοβα το 2001 μέχρι τώρα, μέσα σε μια τετραετία, ενάντια σε μέλη του κινήματος. Θέλω να πω ότι το ιταλικό κράτος, χωρίς να έχει αυτή την παλιά αφορμή - να χτυπήσει την ένοπλη βία - απαντάει με τον ίδιο τρόπο, απέναντι σε μια "σπίθα" του κινήματος, αν τη συγκρίνουμε με τη "φωτιά" του '70. Και η ερώτησή μου είναι, το κίνημα στην Ιταλία, 25 χρόνια μετά και έχοντας ζήσει στο πετσί του αυτή την εμπειρία, πώς απαντάει τώρα στην ίδια επίθεση, αν "πάγωσε" ή αν έχει την εμπειρία να ξαναβγει στην αντεπίθεση;

Μπ: Νομίζω ότι η κατάσταση στην Ιταλία σήμερα δεν παρουσιάζει αναλογίες με εκείνη την εποχή, γιατί δεν υπάρχει ένα κίνημα με διάρκεια. Η Γένοβα ήταν ένα μεμονωμένο επεισόδιο, όπως μεμονωμένα επεισόδια αγώνα υπάρχουν και αλλού. Και ένα είδος απάντησης υπήρχε, ήταν η διαδήλωση ενός εκατομμυρίου ανθρώπων στη Φλωρεντία, που ήταν ειρηνική, όπως υπήρξαν και άλλες πολύ μεγάλες διαδηλώσεις. Αν και στην Ιταλία σήμερα δεν υπάρχει ένα οργανωμένο κίνημα, ούτε υπάρχει ένας κύκλος οργανωμένων αγώνων, αυτό που βλέπω σαν απάντηση σ' αυτό που επικρατεί, είναι η διοργάνωση μεγάλων διαδηλώσεων με ειρηνικό χαρακτήρα.

[Μεσολαβεί ερώτηση για το ζήτημα της εργασίας και την άρνηση της εργασίας - δεν ακούγεται]

Μπ: Αν και δε γνωρίζω ποια ακριβώς είναι η κατάσταση

στην Ελλάδα, πιστεύω ότι το ζήτημα της ανεργίας και της προσωρινότητας είναι μια κατάσταση που επικρατεί γενικά σε όλες τις χώρες της Ευρώπης και σε ένα βαθμό είναι μια κατάσταση που δημιουργήσε ο κύκλος των αγώνων που προηγήθηκε. Δηλαδή, αυτός ο κύκλος των αγώνων είχε σαν αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη αυτοματοποίηση στον τρόπο παραγωγής, αλλά και την αλλαγή των εργασιακών σχέσεων με την εισαγωγή μεγαλύτερης ευελιξίας. Μπροστά σ' αυτή την απάντηση του κεφαλαίου στους αγώνες αυτού που ονομάστηκε "ο εργάτης-μάζα", το εργατικό κίνημα γενικότερα πρέπει να προσπαθήσει να βρει νέους τρόπους οργάνωσης και πάλης, οι οποίοι προς το παρόν δεν έχουν βρεθεί.

Τοποθέτηση 6 [στα αγγλικά]: Με λένε Ρούντι, έχω μια ερώτηση για τον Νάνι Μπαλεστρίνι, για το βιβλίο "Il Furiosí". Ήθελα να ρωτήσω, έγραψες τέσσερα βιβλία για την ιστορία της ριζοσπαστικής αριστεράς και αφιέρωσες ένα βιβλίο σε κάποιου είδους φασιστικό χουλιγκανισμό. Το βιβλίο αυτό εκθειάζει αυτής της μορφής την ανδρική βία. Ήθελα να ρωτήσω, γιατί έγραψες αυτό το βιβλίο;

Μπ: Τα τρία βιβλία μου για τα οποία μιλήσαμε, περιγράφουν λίγο-πολύ τι συνέβη στην Ιταλία τη δεκαετία του '70. Οι "Furiosí" περιγράφουν τι έγινε στην Ιταλία τη δεκαετία του '80. Δεν ευθύνομαι εγώ αν τη δεκαετία του '80 δεν υπήρχαν κινήματα που να ενθουσιάζουν τον αναγνώστη που έκανε την ερώτηση. Το βιβλίο, το οποίο μάλλον δεν είναι γνωστό στην Ελλάδα, γιατί δεν έχει μεταφραστεί, περιγράφει αυτό που στην δεκαετία του '80 υπήρξε στην Ιταλία το μεγαλύτερο φαινόμενο συνειδήσεως των νέων και ως ένα βαθμό συνεχίζει να είναι, δηλαδή η συνειδηση στα γήπεδα. Δεν είναι μια φασιστική ή φασιστοειδής συμπεριφορά και αυτός είναι ένας ανόητος ηθικολογισμός. Εμένα δεν με ενδιαφέρει το ποδόσφαιρο, όμως τη δεκαετία του '80 συνάντησα συντρόφους που τη δεκαετία του '70 συμμετείχαν στους κοινωνικούς αγώνες και οι οποίοι όταν αυτοί οι αγώνες τελείωσαν προσπάθησαν να βρουν μια μορφή κοινωνικότητας, μια μορφή κοινότητας στο γήπεδο. Στην πολιτική έρημο που υπήρχε μετά την πτώση του

κινήματος, αυτοί οι σύντροφοι προσπάθησαν να βρουν κάποια από τη χαρά που έβρισκαν μέσα από τη συμμετοχή τους στο κίνημα, δημιουργώντας αυτές τις νέες μορφές κοινωνικότητας, αυτές τις νέες κοινότητες, αντιλαμβανόμενοι βέβαια ότι το επίπεδο δεν ήταν, ασφαλώς, το ίδιο, αλλά ήταν κάτι το οποίο τους έδινε τη χαρά του να βρίσκονται με άλλους ανθρώπους. Γι' αυτό το λόγο, αυτό το βιβλίο, το οποίο σε μεγάλο βαθμό είναι ένα κωμικό βιβλίο, δηλαδή μέσα από την περιγραφή όλων αυτών των περιπετειών αυτών των ανθρώπων, ταυτόχρονα έχει μέσα του και πάρα πολλή θλίψη, δηλαδή τη θλίψη που έφεραν μαζί τους όλοι αυτοί οι άνθρωποι οι οποίοι συμμετείχαν στο κίνημα και δεν βρέθηκαν στη φυλακή, δεν αυτοκτόνησαν, δεν κατέληξαν στα ναρκωτικά. Όταν κυκλοφόρησαν οι "Furiosi" στη Γερμανία, οι κριτικές που δέχτηκε έμοιαζαν πάρα πολύ με την τοποθέτηση του συντρόφου που έκανε την ερώτηση, εκτιμάω αυτή την υψηλή αίσθηση αξιών που έχουν οι επικριτές, αλλά θεωρώ ότι είναι χρήσιμο όταν οι εποχές αλλάζουν να το κατανοούμε και να το περιγράψουμε.

Τοποθέτηση 7: Εγώ θέλω να κάνω μόνο μια ερώτηση, η οποία πιθανόν είναι και απάντηση στο αρχικό ερώτημα που έθεσε και έτσι αντιλαμβάνομαι εγώ την παρουσία μου εδώ, ότι ένας λόγος περί αυτονομίας και το ενδιαφέρον πάνω σε αυτή την ιστορία που προηγήθηκε, έχει αξία μόνο αν η αυτονομία είναι ένα επίκαιρο ερώτημα, που μπορεί να βιωθεί στην παρούσα πραγματικότητα, στην ελληνική ή όποια. Το μοναδικό ερώτημα που θέλω να υποβάλω είναι, πώς περνάς από την οργή, από τον θυμό - και με μια μικρή παρένθεση με τα πρόσφατα γεγονότα στο Παρίσι - πώς από τον θυμό και την οργή περνάς στην αυτονομία; Πέραν αυτών των χώρων, όπως ενδεχομένως αυτός εδώ της Φάμπρικα Υφανέτ, πώς περνά κανείς από την οργή, τον θυμό, στην αυτονομία και μάλιστα με τέτοια δράση, μορφή και συλλογικότητα, ώστε να αγκαλιάσει την κοινωνία, να συμβεί αυτή η όσωση δηλαδή και να παντρέψει το αίτημα της ατομικής και της συλλογικής αυτονομίας. Δεν διαχωρίζονται, αλλά κάπου διαχωρίζονται.

Μπ: Αν κανείς έχει μια απάντηση σε αυτό θα ήταν πολύ

καλό, αν κάποιος έχει τη λύση θα ήταν πολύ ωραίο, αλλά αυτή είναι τελικά η προσπάθεια που κάνει κάθε πολιτική οργάνωση, κανείς δεν έχει τη λύση. Δεν υπάρχει μια συνταγή.

Τοποθέτηση 7: Αφορμή για την ερώτησή μου είναι μια συνέντευξη που διάβασα πρόσφατα, ενός συγγραφέα, γνωστού Ιταλού, Αντόνιο Ταμπούκι, είναι αριστερός συγγραφέας, μάλλον προσκείμενος στο πρώην Κομμουνιστικό Κόμμα Ιταλίας, ο οποίος έκανε μια χυδαία, πολύ φτηνή επίθεση στο κίνημα του '70, το εξτρεμιστικό, λέγοντας ότι οι άνθρωποι που συμμετείχαν σε αυτό το κίνημα, είναι σήμερα οι πιο φανατικοί υποστηρικτές του Μπερλουσκόνι. Υπονοούσε ότι όλο αυτό το κίνημα της υποκειμενικότητας της ελευθερίας, ως πραγματική βάση του, είχε τελικά έναν ατομισμό, ο οποίος και επικράτησε τα αμέσως επόμενα χρόνια. Εγώ προφανώς δεν συμμερίζομαι αυτή την άποψη, αλλά ήθελα αν μπορεί να απαντήσει σε αυτή τη θέση και έχω και μια δεύτερη ερώτηση να κάνω.

Μπ: Θεωρώ ότι η δήλωση αυτή του Ταμπούκι είναι τελείως παράλογη. Είναι τελείως παράλογο το να υποστηρίζει κανείς ότι στη βάση αυτού του κινήματος υπήρχε ο ατομικισμός. Επίσης δεν γνωρίζω κανέναν που να συμμετείχε στο κίνημα του '70 και τώρα να υποστηρίζει τον Μπερλουσκόνι. Αντίθετα, υπάρχουν πολλά πρώην μέλη του Κομμουνιστικού Κόμματος, τα οποία βρίσκονται στην Forza Italia και μάλιστα με σημαντικές θέσεις. Αναφέρω σαν παράδειγμα τον Αντορνάδο, που τη δεκαετία του '70 ήταν υπεύθυνος της νεολαίας του ΚΚ και τώρα είναι βουλευτής της Forza Italia και υπεύθυνος πολιτισμού του κόμματος. Επίσης ο εκπρόσωπος του Μπερλουσκόνι, αυτός δηλαδή που βγαίνει στην τηλεόραση για να υπερασπιστεί το έργο της κυβέρνησης, ήταν κι αυτός μέλος του ΚΚ. Το παράδειγμα του Ταμπούκι αποδεικνύει το ότι η πλειοψηφία των διανοούμενων της Ιταλίας, όχι μόνο δεν διαθέτει κάποια πολιτική ευαισθησία, για αυτόν άλλωστε τον λόγο δεν συμμετείχαν στο κίνημα της δεκαετίας του '70, το οποίο είναι καθ' όλα νόμιμο, από τη στιγμή που αποτελεί επιλογή τους, αλλά επιπλέον δεν έχουν καμία σχέση με αυτό που είναι η πολι-

τική πραγματικότητα της χώρας.

Τοποθέτηση 7 [συνέχεια]: Θέλω να πω για ένα θέμα που συζητήθηκε πριν, για το ζήτημα των οργανώσεων ένοπλης πάλης και συγκεκριμένα τις Ερυθρές Ταξιαρχίες, που απάντησε ο Μπαλεστρίνι και τη σχέση με το κίνημα της Αυτονομίας. Κατά τη γνώμη μου η διαφορά δεν βρίσκεται μόνο στο ζήτημα του μεγέθους και του είδους της δράσης, αλλά και στην ποιότητα, στο περιεχόμενο, στην ουσία των δυο αυτών κινήματων ας πούμε, με την έννοια ότι οι Ερυθρές Ταξιαρχίες δηλώνανε για τον εαυτό τους ότι είναι η ένοπλη πρωτοπορία του κινήματος, ήθελαν να φτιάξουν το ένοπλο κόμμα. Ενώ το κίνημα της Αυτονομίας, ουσιαστικά, κατά βάθος, δεν εξεγέρθηκε απλά ενάντια στους συνδικαλιστές, εξεγέρθηκε ενάντια σε κάθε πρωτοπορία. Εξάλλου, αν θυμάμαι καλά, στην εισαγωγή του βιβλίου, που έχει γράψει ο Αχιλλέας, γράφει ότι ο αφηγητής δεν αναφέρεται στις Ερυθρές Ταξιαρχίες, θεωρώντας τες ότι είναι ξένο κομμάτι με το κίνημα της Αυτονομίας. Εδώ θα ήθελα ένα σχόλιο από τον Μπαλεστρίνι. Από εδώ βέβαια πηγάζει και η αντίληψή μου, θα είναι φανερό μάλλον ότι δεν είναι ζήτημα μόνο κοινής αντίστασης σε ένα εκμεταλλευτικό καθεστώς, σε μια εκμετάλλευση της εργασίας, αλλά πρόκειται και για τη στάση μας απέναντι στην κυριαρχία, απέναντι στην εξουσία. Τώρα όσον αφορά το ζήτημα που τέθηκε, να το θέσουμε μετά μάλλον, για το ζήτημα για την Ελλάδα θα ήθελα να πω ένα-δυο πράγματα.

Μπ: Συμφωνώ απόλυτα με όσα είπες, τα συμμερίζομαι απόλυτα, σε σχέση με τις Ερυθρές Ταξιαρχίες.

Τοποθέτηση 7 [συνέχεια]: Τώρα όσο αφορά την Ελλάδα, ένα μικρό σχόλιο, δεν είναι ο χώρος, αλλά επειδή ακούστηκε προηγουμένως, το ζήτημα της ήττας των ομάδων της ένοπλης πάλης, των πρωτοποριακών οργανώσεων ένοπλης πάλης. Εκτός από το ότι η ίδια η ύπαρξή τους ήταν ανταγωνιστική με το αντίστοιχο κίνημα εδώ στην Ελλάδα, η ήττα τους - δεν μπορώ να πω ένα, δυο, τρία, πέντε γεγονότα, δεν είναι εύκολο να περιγράψουμε νόμους ή γεγονότα - είναι φανερό όμως ότι έχει επιβαρύνει και το ίδιο το κίνημα, εκτός από την ύπαρξή τους και η ήττα τους.

Τοποθέτηση 8: Εγώ αυτό που θέλω να ρωτήσω είναι ότι, εντάξει ειπώθηκε πριν ότι δεν υπάρχει κάτι συγκροτημένο σαν κίνημα αυτή τη στιγμή, υπάρχουν κάποια μεμονωμένα πράγματα, δεν υπάρχει μια συνέχεια, μια σταθερότητα, υπάρχουν και κάποιες αντιθέσεις, όλοι το καταλαβαίνουν αυτό. Αλλά, αν μπορεί να βγει ένα γενικό συμπέρασμα, σχετικά με το, ας το πούμε τώρα “χώρος”, που υπάρχει στην Ιταλία, έχει κάνει μια κριτική πάνω σ’ όλη αυτή την κατάσταση που υπήρξε πριν κάποια χρόνια, ποια στοιχεία έχει θεωρήσει θετικά και τα έχει κρατήσει και ποια στοιχεία έχει θεωρήσει αρνητικά και τα έχει απορρίψει.

Μπ: Όσον αφορά τη συζήτηση την Ιταλία, επειδή ο ίδιος δεν είμαι ούτε ένας θεωρητικός, ούτε κάποιο - κατά κάποιο τρόπο - στέλεχος του κινήματος, είμαι ένας συγγραφέας που έγραψε για κάποια πράγματα, αφού αυτά έλαβαν χώρα. Αυτή τη στιγμή στην Ιταλία διεξάγεται μια συζήτηση για το ποιες μπορεί να είναι οι νέες μορφές οργάνωσης στο χώρο της εργασίας, αν μπορούν να βρεθούν, αν μπορούν να υπάρξουν νέες μορφές οργάνωσης. Επειδή ακριβώς δεν είμαι πολιτικός δεν έχω κάποια θέση πάνω σε αυτό.

Τοποθέτηση 9: Εγώ θέλω να ρωτήσω το εξής: βλέπουμε ότι σήμερα στο Παρίσι, από τη μια πλευρά ένα κομμάτι του προλεταριάτου εξεγείρεται ιδιαίτερα δυναμικά, αλλά από την άλλη πλευρά αδυνατεί να συνδεθεί με το υπόλοιπο προλεταριάτο και η εξέγερση παραμένει στο επίπεδο των γκέτο. Ποιο είναι το στοιχείο εκείνο, κατά τη γνώμη του, που ήταν διαφορετικό στην Ιταλία και ως ένα βαθμό ξεπεράστηκαν οι διαχωρισμοί στο προλεταριάτο, οι υπαρκτοί διαχωρισμοί, μεταξύ των Βόρειων και των Νότιων Ιταλών, των νέων και των ηλικιωμένων, των γυναικών και των ανδρών, ούτως ώστε να φτάσουμε σε αυτό το επίπεδο της ταξικής πάλης εκείνη την εποχή.

Μπ: Αυτές οι δύο καταστάσεις δεν μπορούν να συγκριθούν, γιατί η Ιταλία εκείνη την περίοδο βρισκόταν σε μια τελείως διαφορετική κατάσταση. Στην Ιταλία όλα ξεκίνησαν με το κίνημα του ‘68, δηλαδή ένα κίνημα που οφειλόταν στην έλλειψη ικανοποίησης εκ μέρους των νέων για το

πως βίωναν τη ζωή τους και στην προσπάθειά του να μετασηματίσει την ύπαρξή του ήρθε σε σύγκρουση με τους κοινωνικούς κανόνες που ίσχυαν τότε. Σ' αυτό το στοιχείο προστέθηκε και η αλλαγή στην παραγωγή, δηλαδή η εμφάνιση του εργάτη-μάζα, το πέρασμα από τον παραδοσιακό εργάτη στον φορντικό εργάτη. Αυτά τα δυο στοιχεία ήταν εκείνα που δημιούργησαν την κατάσταση στην Ιταλία, δεν υπάρχουν κάποιοι κανόνες που μπορούν να εφαρμοστούν τριάντα χρόνια μετά σε μια κατάσταση διαφορετική, όπως αυτή των Banlieu του Παρισιού. Θεωρώ ότι είναι λάθος να κοιτάμε στο παρελθόν ψάχνοντας να βρούμε ακριβείς κατευθύνσεις για το πως θα πρέπει να συμπεριφερθούμε και να δράσουμε. Αυτό είναι και το λάθος που έκαναν οι Ερυθρές Ταξιαρχίες, οι οποίες τη δεκαετία του '70 πίστευαν ότι υπήρχαν ακόμα τα χειμερινά ανάκτορα, τα οποία θα μπορούσαν να τα καταλάβουν με ένα θωρηκτό Ποτέμκιν. Πιστεύω ότι σε μια εποχή, στην οποία οι αλλαγές συντελούνται τόσο γρήγορα, όπως η δική μας, θα πρέπει να βρίσκουμε διαρκώς νέες διεξόδους. Οπότε η συμβουλή που θα μπορούσα να δώσω, γενικά, είναι ότι μπορούμε να κοιτάμε με συμπάθεια το ιταλικό κίνημα της δεκαετίας του '70, αλλά θα πρέπει να εφεύρουμε νέους τρόπους αγώνα, γιατί ο κόσμος έχει αλλάξει τελείως.

Τοποθέτηση 10: Θέλω να ρωτήσω, πώς εξηγεί ο συγγραφέας το γεγονός ότι, από τότε που έσβησαν οι Ερυθρές Ταξιαρχίες, έσβησε η 17 Νοέμβρη, έσβησε ο Ε.Λ.Α στην Ελλάδα, η οργάνωση Μπάαντερ, έσβησε η Prima Linea, έσβησε η Lotta Continua, έσβησε η Action Directe, πώς εξηγείτε το γεγονός ότι έχουν κατασταλεί ένα σωρό δικαιώματα [κόβεται ο ήχος στο βίντεο] την αξία και το ρόλο που έπαιξαν αυτές οι οργανώσεις, άσχετα αν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στην Αυτονομία και τις οργανώσεις ένοπλης πάλης, γιατί υποτιμούμε το ρόλο που έπαιξαν αυτές οι οργανώσεις επαναστατικής βίας. Το ότι βρισκόμαστε σήμερα εδώ, το ότι μπορούμε και έχουμε κατακτήσει κάποια πράγματα που είναι αστικά, οφείλονται και στην ύπαρξη αυτών των οργανώσεων. (...) Θυμηθείτε το “γεια στα χέρια τους” που έλεγε ο κόσμος το '74-'75 για την (...).Αυτά.

Μπ: Μάλλον δεν εξηγήθηκα καλά. Δεν υποστηρίζω ότι αυτές οι μορφές αγώνα δεν έχουν καμία αξία, αλλά ότι απλώς προσμετρούνται μέσα στο πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιούνται. Δεν είναι απαραίτητα όλες οι μορφές επαναστατικής δράσης βίαιες. Υπάρχει και το παράδειγμα της Ινδίας, που υπήρξε η επανάσταση που πραγματοποίησε ο Γκάντι, η οποία έγινε με ειρηνικά μέσα. Δεν υπάρχει μια μορφή αγώνα, μια μέθοδος η οποία εφαρμόζεται σε όλες τις καταστάσεις και μπορεί να χρησιμοποιηθεί πάντοτε. Αναφέρθηκα συγκεκριμένα σε εκείνη τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο, δηλαδή την Ιταλία της δεκαετίας του '70, μια περίοδο που, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, οι Ερυθρές Ταξιαρχίες προσπαθούσαν να δημιουργήσουν ένα μικρό κόμμα ένοπλης πρωτοπορίας, στην πραγματικότητα συνέβαινε το αντίθετο. Δηλαδή, υπήρχε ένα μαζικό κίνημα που επένδυε σε μέσα πολιτικού αγώνα.

Τοποθέτηση 11: Ο ίδιος προσδιόρισε τον εαυτό του σαν συγγραφέα και όχι σαν πολιτικό. Δεν σκόπευα να κάνω αυτή την ερώτηση, αλλά ο ίδιος μου δίνει αυτό το έναυσμα. Ποιος θεωρεί ότι μπορεί να είναι ο ρόλος της στρατευμένης λογοτεχνίας σήμερα, ποια η σχέση της με τα κοινωνικά κινήματα και αν θεωρεί τον εαυτό του στρατευμένο συγγραφέα.

Μπ: Θεωρώ τον εαυτό μου στρατευμένο καλλιτέχνη, αν και δεν δίνω στη στράτευση το ίδιο νόημα που έδιναν συνήθως τα κομμουνιστικά κόμματα σε αυτή την έννοια. Τα κομμουνιστικά κόμματα θεωρούσαν τους συγγραφείς κατά κάποιο τρόπο ως εκπροσώπους-προπαγανδιστές του κόμματος. Άλλωστε θεωρώ ότι στα βιβλία μου δεν εκφράζω τις δικές μου ιδέες, δεν μεταφέρω τις προσωπικές μου απόψεις, αλλά κατά κάποιο τρόπο μεταφέρω τις απόψεις, τις σκέψεις καταστάσεων που υπάρχουν στην κοινωνία. Δηλαδή, για τα συγκεκριμένα βιβλία που αναφερθήκαμε, τα κινήματα εκείνης της περιόδου. Κατά κάποιο τρόπο, απλώς μεταφέρω τη φωνή αυτών των κινήματων, δεν μεταφέρω τις δικές μου ιδέες. Μέσα από τα βιβλία μου προσπάθησα να δώσω φωνή στον εργάτη-μάζα, να δώσω φωνή στο μέλος της Αυτονομίας ή στον χούλιγκαν του ποδοσφαίρου. Αυτή είναι η δική μου μορφή στράτευσης. Από

εκεί και πέρα, δεν μπορώ να τη γενικεύσω, αλλά είναι αυτή που προσπαθώ να πραγματοποιήσω.

Τοποθέτηση 12: Να κάνω μια ερώτηση; Θα ήθελα την άποψή του, ποιο θεωρεί ότι είναι το κομβικό σημείο, ο κομβικός λόγος, που το κίνημα του '77 υποχωρεί. Είναι απλά ένα ζήτημα καταστολής, ότι το κίνημα δεν είναι τόσο ανεπτυγμένο ώστε να το αντιμετωπίσει; Υπήρχε η άποψη, ας πούμε, ότι ναι μεν το δυναμικό κομμάτι είναι οι νέοι, οι νέες υποκειμενικότητες, αλλά δεν μπορεί να συνδεθεί, να κυκλοφορήσει ο αγώνας, σε αυτό που θα έκαναν στους χώρους εγγυημένης εργασίας ας πούμε, στον κόσμο της εργασίας, όπως υπήρχε εκείνη την ιστορική περίοδο στην Ιταλία. Αν δεν κάνω λάθος -να συμπληρώσω - προπαγανδιστικά, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ιταλίας έλεγε ότι είναι μια εξέγερση των νέων, των περιθωριοποιημένων, (...) να τονίσει έναν δυισμό στην κοινωνία κι έναν διαχωρισμό. Ποια είναι η άποψή του;

Μπ: Το κίνημα δεν έσβησε μόνο του, τη στιγμή που μπλοκαρίστηκε, που καταστράφηκε, βρισκόταν στο σημείο της μέγιστης εξάπλωσής του. Άλλωστε αυτή η ανάλυση του Ιταλικού ΚΚ ήταν λανθασμένη, κι αυτό αποδεικνύεται από τη μεγάλη συμμετοχής των εργατών στις απεργίες. Φαίνεται από το γεγονός της κρίσης των συνδικάτων ότι το κίνημα δεν έσβησε από αδυναμία, αλλά από το βάρος της καταστολής.

Τοποθέτηση 13: Δεδομένου ότι σε κάθε κίνημα υπάρχουν αντικρουόμενες τάσεις, αν θεωρήσουμε από τη μια μεριά ότι υπάρχει ο πόλος της οργανωμένης αυτονομίας, τουλάχιστον όπως φτάνει σε εμάς, δηλαδή ομάδες εργατίστικες παλιότερα, που τις διαδέχτηκαν κάποιες οργανωμένες ομάδες της αυτονομίας και που κατά τη γνώμη μου διατηρούν κάποια χαρακτηριστικά λενινιστικά στην οργάνωσή τους, ακόμα και μέσα στο κίνημα του '77. Κι από την άλλη υπάρχει αυτό που φτάνει σε εμάς σαν η “διάχυτη αυτονομία”, που έχει την έδρα της σε καταλήψεις, τους κύκλους του νεανικού προλεταριάτου και τέτοιες ομαδοποιήσεις. Πώς αυτές οι δυο τάσεις, έτσι σχηματικά όπως αναφέρθηκαν, που έρχονται κοντά και που απομακρύνονται; Που αυτά τα δυο πράγματα έρχονται κοντά, που συναντιούνται,

αν θεωρήσουμε ότι υπάρχει από τη μια αυτή η οργανωμένη αυτονομία και από την άλλη η διάχυτη και που τελικά αυτά τα δυο πράγματα συγκρούονται και δείχνουν τελικά τα όρια αυτού του κινήματος. Δηλαδή, όλη αυτή η συζήτηση -το πολιτικό, το προσωπικό, που καταφέρνει να συντεθεί και που τελικά να συγκρουστεί;

Τοποθέτηση 14: Συγγνώμη, επειδή θέλω να πω κάτι σχετικό, θα 'λεγα καλύτερα να το πω, απαντάει και στα δυο μαζί κάπως. Αφορμώμενος από αυτό που είπε πριν ο Κώστας θα ήθελα να κάνω κάτι σαν ερώτηση-τοποθέτηση. Κάπως μέχρι το '70 σχηματικά, όπου κυριαρχεί αυτό που λεγόταν και λέγεται εργάτης-μάζα, δηλαδή με χαρακτηριστικά τόπος παραγωγής και μάλλον τόπος εκμετάλλευσης εργοστάσιο, αγώνας γύρω από το μισθό, όλο αυτό που έβαζαν και οι Ιταλοί, από ο,τι έχω διαβάσει, η εργατική κεντρικότητα, δηλαδή, η ανάλυση κι όλα αυτά περιστρέφονταν γύρω από την εργασία στο εργοστάσιο, όλα αυτά μέχρι το '70 κάπως είναι, ας πούμε, με μια έννοια, απλό να το κατανοήσεις. Τώρα από το '70, τελειώς σχηματικά οι χρονολογίες, από το 1973 - δε ξέρω ακριβώς πότε - και μετά, όπου, όπως ειπώθηκε, αναδύθηκαν όλες αυτές οι υποκειμενικότητες, δηλαδή το γυναικείο κίνημα, νέοι, διάφορα ζητήματα δηλαδή, όπου πια ξέφευγε από την κλασική έννοια “εργασία στο εργοστάσιο”, έχω έναν προβληματισμό κατά πόσο ή σε ποιο επίπεδο - και για αυτό λέω ότι είναι σχετικό με αυτό που ρωτήθηκε πριν, αν και λίγο πιο γενικό - ενοποιούνταν αυτά. Δηλαδή κάποιος μπορεί να πει ότι ήταν οι συμπεριφορές, οι καταλήψεις, ότι όλα αυτά ήταν εργασία, δε ξέρω. Δηλαδή θα με ενδιέφερε, ας πούμε, πώς τα ίδια τα υποκείμενα τότε αντιλαμβάνονταν ή δεν αντιλαμβάνονταν την ενότητά τους. Γιατί, ας πούμε, παρενθετικά, αυτό που έχει κυριαρχήσει ως “κοινωνικός εργάτης”, δηλαδή αυτή η άποψη που λέει ότι τον εργάτη-μάζα τον διαδέχθηκε ο κοινωνικός εργάτης, που πια περιλαμβάνει διάφορες τάσεις ή υποκειμενικότητες του κινήματος, εκ πρώτης όψεως μου φαίνεται λίγο προβληματική με την έννοια ότι προσπαθεί να υπάγει στην έννοια της εργασίας όλες αυτές τις διαφορετικότητες και έτσι δεν φαίνονται ίσως οι υπαρκτοί διαχωρισμοί ή οι αντιθέσεις που μπορεί να υπήρχαν.

Μεταφραστής: Μπορείς να επαναλάβεις το τελευταίο κομμάτι της ερώτησης, γιατί δεν πρόλαβα να το μεταφράσω ολόκληρο;

Τοποθέτηση 14: Αυτό το είπα κάπως παρενθετικά, γιατί αυτό που έχει φτάσει, τουλάχιστον σε εμένα, ως η έννοια που κάπως ενοποιούσε όλη αυτή τη φάση “ο κοινωνικός εργάτης” μου φαίνεται κάπως προβληματική, με την έννοια ότι προσπαθεί να υπάγει στην έννοια της εργασίας όλη αυτή τη διαφορετικότητα, χωρίς έτσι να αναγνωρίζει ή να παραμελεί υπαρκτούς διαχωρισμούς ή αντιθέσεις που είχανε νόημα να τους δεις κάπως.

Μπ: Βρίσκω πολύ ενδιαφέρουσα αυτή την ερώτηση σχετικά με τον δυισμό που υπήρχε αναμεταξύ της οργανωμένης αυτονομίας και της διάχυτης αυτονομίας. Αυτό το ζήτημα βρισκόταν στο επίκεντρο των συζητήσεων της δεκαετίας του ‘70. Δυστυχώς αυτή η συζήτηση διακόπηκε, γιατί η καταστολή έφερε νέα προβλήματα, που ήταν πιο επείγον να απαντηθούν και αργότερα η καταστολή έφερε το τέλος του κινήματος και το τέλος αυτής της συζήτησης. Για αυτό το λόγο αυτό το πρόβλημα δεν μπόρεσε να βρει μια λύση.

Τοποθέτηση 15: Και η δεύτερη ερώτηση για τον “κοινωνικό εργάτη”;

Μπ: Σε θεωρητικό επίπεδο, [για] αυτή η ενοποίηση διαφορετικών υποκειμενοτήτων είχε δοθεί μια απάντηση σε αυτό το ερώτημα, αλλά από τη στιγμή που κάποια στιγμή άλλαξαν και οι πραγματικές συνθήκες, αυτό απαιτεί και ένα νέο τρόπο ανάλυσης, το οποίο δεν μπορούμε να το κάνουμε προφανώς τώρα.

Τοποθέτηση 16: Μια ερώτηση και σε σχέση με πράγματα που ειπώθηκαν πριν. Ποια είναι η γνώμη σας ή μάλλον γιατί, πέρα από την καταστολή, το κίνημα της αυτονομίας ηττήθηκε. Ειπώθηκαν κάποια λόγια του Νέγκρι προηγουμένως, γιατί δεν μπόρεσε να βρει μια θεωρία, μια ιδέα αν θέλετε, που θα μπορούσε να κινητοποιήσει όλη την κοινωνία. Πώς το σχολιάζετε αυτό; Μήπως θα μπορούσαμε να πούμε ότι το κίνημα έθεσε πολύ μπροστά τον εαυτό του, τις ανάγκες του, ώστε να μπορέσει εν τέλει να εναγκαλίσει

ολόκληρη την κοινωνία και για αυτό ηττήθηκε;

Μεταφραστής: Νομίζω αυτή ήταν μια ερώτηση που απαντήθηκε προηγουμένως. Νομίζω ότι είπε ότι το κύριο στοιχείο ήταν η καταστολή.

Μπ: Συμφωνώ με την ανάλυση του Νέγκρι, αυτό το κίνημα όντως έβαλε σαν προτεραιότητα τις δικές του ανάγκες, αλλά αυτό είναι κάτι που συμβαίνει φυσιολογικά. Πρώτα ένα κίνημα θέτει τις δικές του ανάγκες και μετά ενδεχομένως αγκαλιάζει και τις ανάγκες της υπόλοιπης κοινωνίας, αλλά λόγω της καταστολής δεν υπήρξε ο χρόνος, δεν υπήρξε η δυνατότητα να γίνει αυτό το πράγμα.

Εισηγητής: Εντάξει, να κλείσουμε τότε, ευχαριστούμε όλους για την παρουσία σας, για τη συμμετοχή στη συζήτηση. Ευχαριστούμε τον Αχιλλέα Καλαμάρα, ευχαριστούμε πάρα πολύ τον Nanni Balestrini.

ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

NANNI BALESTRINI, (2004)

Αυτό το ποίημα του Nanni Balestrini αφιερώνεται στον Alberto Magnaghi, ο οποίος πέθανε στις 21 Σεπτεμβρίου 2023. Από τη συλλογή ποιημάτων Casmogoni, τρίτος τόμος, εκδόσεις DeriveApprodi, 2018.

1.

Τι συμβαίνει με τις λέξεις όταν καμιά
 δεν προφέρεται πια ούτε κατανοείται σαν να 'ναι αληθινή;
 η σύγχρονη κρίση της γραφής
 απέναντι σ' έναν κόσμο ανίκανο πλέον να ειπωθεί
 εφικτό από τη λέξη που προσφέρει νόημα
 όπου το πολλαπλό και το αδιάκριτο
 έγιναν οι μόνες κατηγορίες της πραγματικότητας.
 Ακόμη και οι λέξεις είναι εικονικές σε κάποιο βαθμό
 λέξεις της ιστορίας, λέξεις της λογοτεχνίας
 άλλα λόγια που ειπώθηκαν, για μας ήδη ειπωμένα
 και πάνω απ' όλα έχουν ήδη ειπωθεί για όλους.
 Μια παγκοσμιοποίηση της εμπειρίας
 όπου έβαλαν το χέρι τους πολυεθνικές του
 συναισθήματος

κάθε πληροφορία που έρχεται σε μας
 αφειδώς χαρισμένη από το καθεστώς των μνητιοκρατών
 περισσότερο από πραγματική επικοινωνία φαίνεται
 να είναι κάποιο είδος συγκαλυμμένης διαταγής
 θύματα και σκλάβοι της πληροφορίας
 είμαστε υποχρεωμένοι να αμφιβάλλουμε για κάθε
 συμβάν
 ο νους περιπλανιέται βλακωδώς σε μια αγαλλίαση
 ανυπαρξίας
 όπου όλα είναι ψεύτικα
 το παραμύθι της τέχνης στ' αλήθεια τελειώνει

2.

τι συμβαίνει στο γλωσσικό ιδίωμα όταν η αλήθεια
 του έχει αφαιρεθεί εντελώς;
 σε τέτοιες συνθήκες η δυνατότητα ύπαρξης της ποίησης
 έγκειται στη πρόσληψη μιας ανταγωνιστικής θέσης
 να μπορείς να διακρίνεις την επιδερμική δυσφορία
 σε σχέση με ένα κλίμα και συνεπώς να το
 συμπεριλάβουμε
 να συμπεριλάβουμε το μικρό εγώ
 στο ευρύτερο βλέμμα της ατμόσφαιρας
 μετάβαση από το απλό στο πολλαπλό διαμέσου της
 υλικότητας
 να μετατρέψουμε την ύπαρξή μας σε μια αφήγηση
 να αφηγηθούμε ότι είναι και διαλογική έρευνα
 ενός λέγειν σε σύγκριση όχι μόνο με τον άλλο

αλλά και με τη γλώσσα του άλλου και του περιβάλλοντος.
 Η τάση του οργανικού υλικού
 να διατεθεί ως κατάλογος συσσώρευσης
 αδιαφοροποίητο αλλά με την θέληση να εξιστορήσει
 μέσω των οποίων η ατομικότητα και η συλλογικότητα
 επαναπροσδιορίζονται αντίστοιχα
 ως χώρος και ως σώματα

3.

ποιο τραύλισμα μας απομένει; ποια σιωπή;
 μια στενή και αναλογική σχέση σώματος και γλώσσας
 και τα δύο είναι σώματα, το ένα από σάρκα, το άλλο από
 λόγια
 μια συνεχής ανταλλαγή μεταξύ σώματος και γλώσσας
 μεταξύ τοπίου και ανθρώπινου κόσμου δίνει ζωή στο
 κείμενο.
 Είναι μέσα από το σώμα που η ποίηση χειρονομεί
 τη στιγμή που ο πρόσφατος καπιταλισμός ξετυλίγει τις
 δυνάμεις του στο έπακρο
 και οδηγεί τις διάφορες διαδικασίες απαλλοτρίωσης στις
 ακραίες
 συνέπειές τους
 η γλώσσα και το σώμα αντιπροσωπεύουν
 τα δύο τελευταία σύνορα
 την προσπάθεια ανάπτυξης ενός συστήματος γραφής
 που να αναπαράγει το ίδιο βραχυκύκλωμα
 που προκύπτει μέσα από την εμπειρία μεταξύ εξωτερικής
 δυναμικής

σώματος σε κίνηση και σκέψης σε κίνηση
 πριν γίνει ακόμη ποίηση πάνω στο σώμα.
 Ποίηση του σώματος, σημάδια και λέξεις που
 απλώνονται στο δέρμα και τα όργανα
 παίρνει τη μορφή βίαιων χειρονομιών
 που είναι συχνά προ-βερμπαλιστικές
 οργανώνεται σε χτυπήματα, πληγές, ρήξεις
 αυτή η βία είναι επίσης μια επικοινωνιακή δομή
 είναι και η μόνη επικοινωνιακή δομή που απέμεινε
 αφού η γλώσσα φαίνεται να κολλάει στο τραύλισμα
 ο στίχος ταυτίζεται με την πρόταση και την ανάσα της
 είναι ποιήματα που αξίζει να τα ακούσεις περισσότερο
 πολύ περισσότερο από το να τα διαβάξεις στο χαρτί

4.

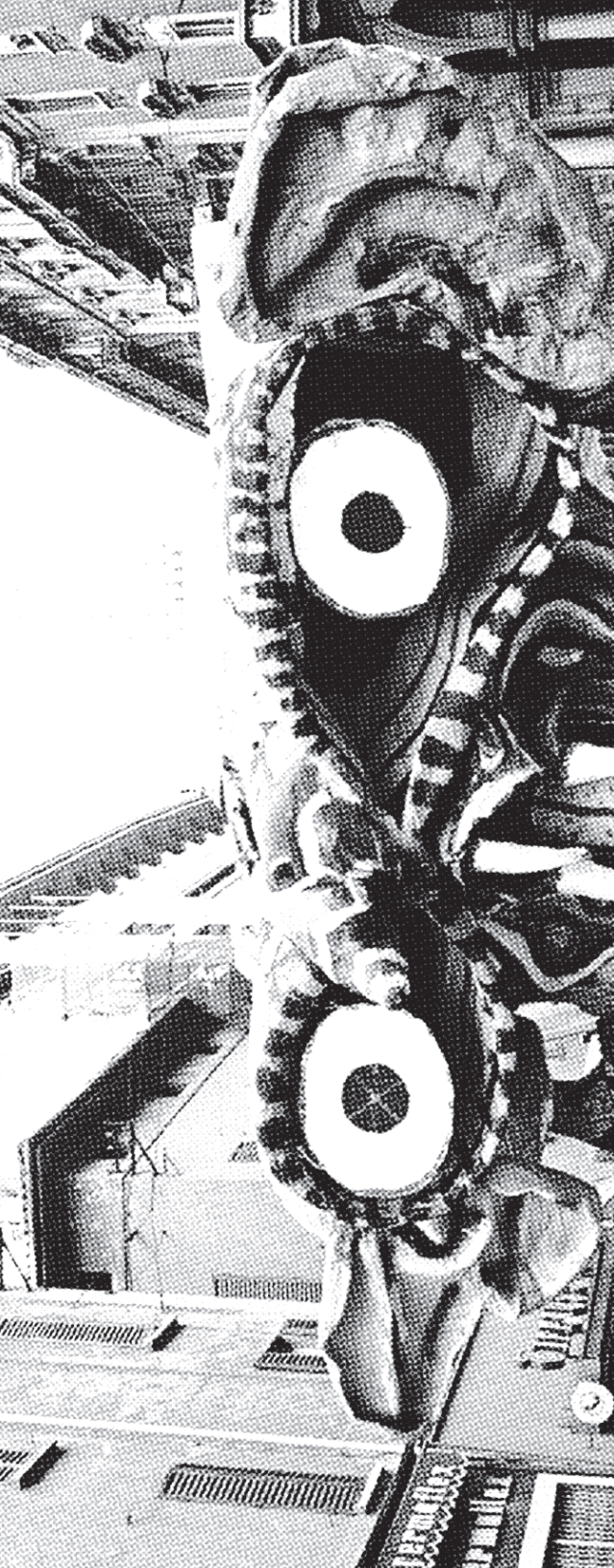
τέλος του καινούριου;
 η σχεδόν ολοκληρωτική ανάκτηση της παράδοσης
 με πρόθεση την επαναξιολόγηση της σχέσης,
 τόσο κοινωνικής, όσο και πολιτικής, της ποίησης
 η αναβίωση της παράδοσης μέσα από κλειστές φόρμες
 ξέρει πώς να κάνει χρήση της ελευθερίας και της
 παραλλαγής
 και δεν βασίζεται σε επικλητικούς και τελετουργικούς
 πόρους.
 Μια φωνή μιλάει, αλλά η φωνή δεν είναι του συγγραφέα
 είναι μια φωνή που δανείζεται τα λόγια της παράδοσης
 μια σκληρή δουλειά πάνω στην παράθεση, στην παρωδία

πάνω στη χρήση περισσότερο ή λιγότερο αποξενωτική
 της λέξης των άλλων
 των λέξεων που έχουμε συνηθίσει να ακούμε.
 Έτσι με τα συντρίμια του παρόντος χτίζονται,
 διαμέσου της σύνθεσης και του μοντάζ,
 κάποιες παραβολές, κάποιες εικονιστικές θεωρίες,
 κάποιες μικρο-προφητείες
 η ποίηση τρέφεται με ότι είναι άλλο από τον εαυτό της

5.

σε ποιον γράφουμε;
 μια ανανεωμένη ανάγκη για την ποίηση ως κριτικό λόγο
 ως γλωσσική υγιεινή, ως τελειοποίηση
 οργάνων ακριβείας για τη μέτρηση του κόσμου
 σε αυτήν την ελεγχόμενη κοινωνία της επικοινωνίας
 πληθωρική και συνάμα άφωνη
 η ποίηση δεν θα είναι ποτέ μαζικό είδος
 απλά επειδή δεν απευθύνεται σε εκείνα τα τμήματα
 του ατόμου που τον μετατρέπουν σε άνθρωπο της μάζας:
 η ποίηση ως έδρα της επικοινωνίας
 της επιθυμίας για λογική
 τόπος ελευθερίας της επικοινωνίας,
 της σκέψης στη φωνή, της φωνής στη σκέψη
 η ποίηση επιστρέφει να κοιτάζει τον κόσμο και να τον
 νιώθει μέρος της,
 επιστρέφει να ξαναγίνει με υγιή τρόπο
 αβέβαιη για τον εαυτό της, μπάσταρδη και μεταλλαγμένη

ΝΑ ΑΠΛΩΘΟΥΝ ΧΙΛΙΑ ΧΕΡΙΑ ΝΑ ΣΗΚΩΣΟΥΝ ΤΟ ΟΠΛΟ

Στις 10:45 ο ιατροδικαστής ξεκινάει η αυτοψία θα ολοκληρωθεί γύρω στη 1 με το ακόλουθο αποτέλεσμα η νεαρή γυναίκα είχε χτυπηθεί από δυο σφαίρες η μία τη χτύπησε στον αριστερό ώμο και η άλλη η θανάσιμη διαπέρασε το στήθος της. Ο αξιωματικός κατεβαίνει και διατάζει τους άνδρες του να κρατήσουν απόσταση κινείται προς την αγροικία που υποτίθεται ήταν εγκαταλελειμμένη σύμφωνα με πληροφορίες που είχαν φτάσει προηγουμένως. Τρεις ώρες έντασης περνάνε ενώ οι αμφιβολίες οι ερωτήσεις οι υποθέσεις πολλαπλασιάζονται στις 4:30 οι δυο αδερφές φτάνουν στους στρατώνες των караμπινιέρων σε ένα περιπολικό φτάνουν στο νοσοκομείο λίγο πριν τις 5 η ώρα. Η προσπάθεια να ξεφύγουν με ένα κόκκινο Fiat 127 και ένα λευκό Fiat 128 εμποδίστηκε από τους караμπινιέρους αλλά ενώ οι γυναίκες βουτούσαν στο έδαφος βγαίνοντας από την αριστερή πόρτα του οδηγού ο άντρας ανεξήγητα βγήκε από την δεξιά πόρτα με άλλα λόγια από την πλευρά που ήταν εκτεθειμένη στα εχθρικά πυρά.

Ένα πτώμα χωρίς όνομα είναι το πτώμα μιας γυναίκας μεταξύ 35 και 40 με σγουρά κόκκινα μαλλιά είναι ντυμένη με μια μπεζ ζακέτα φθαρμένα τζιν και κόκκινα σανδάλια με λεπτό ψηλό τακούνι. Ο υπολοχαγός κινείται προς την αγροικία για να κοιτάξει μέσα από ένα παράθυρο του ισόγειου εκείνη τη στιγμή μια χειροβομβίδα επιθετικού τύπου εκτοξεύεται από τον πάνω όροφο. Στέκονται όρθιοι και προχωρούν αργά προς το νεκροτομείο στην πόρτα τούς περιμένει ο εισαγγελέας δεν εκφράζουν κανένα συναίσθημα παραμένουν απαθείς στα φλας του φωτογράφου η πόρτα κλείνει πίσω τους. Οι πόρτες του αυτοκινήτου των εγκληματιών ανοίγουν και ξαφνικά ένας καταιγισμός από σφαίρες ξεκινάει καθώς έχουν μαζί τους δυο πιστόλια και ένα υποπολυβόλο Sten.

Το πρόσωπό της μοιάζει παράξενο στον θάνατο ίσως και ξαφνιασμένο μπορεί να πει κανείς φοράει πολύ στενό τζιν και μια μπεζ ζακέτα αλλά είναι τόσο λερωμένη από αίματα που περισσότερο μαντεύεις το χρώμα παρά το βλέπεις. Χτύπησε την πόρτα και είπε αστυνομία εκείνη τη στιγμή άνοιξε ένα παράθυρο στον πρώτο όροφο από το οποίο εμφανίστηκε μια γυναίκα που απάντησε τι θέλετε ο αξιωματικός απαίτησε να του ανοίξουν και από ένα άλλο παράθυρο πετάχτηκε η πρώτη χειροβομβίδα. Η αναμονή δεν ήταν μεγάλη στις 5:15 ο εισαγγελέας βγήκε έξω κουνάει το κεφάλι του αυτή είναι λέει την αναγνώρισε αμέσως χρειάστηκε μόνο να κοιτάξουν το πρόσωπό της. Είχαν αποκοπεί και το κόκκινο Fiat 127 συγκρούστηκε με το 128 αυτές ήταν οι τελευταίες στιγμές βίας οι ληστές πήδηξαν ξανά έξω και τρέχοντας στο γρασίδι κατηφόρισαν τον λόφο.

Στην περιοχή των πυροβολισμών μια άγρια μάχη που κράτησε περισσότερη από μισή ώρα σκοτώθηκε μια νεαρή γυναίκα που ανήκε στη συμμορία των απαγωγέων. Ο υπολοχαγός κάλεσε ενισχύσεις κάποιος είναι εκεί βγείτε έξω η απάντηση ήρθε όταν ένα παράθυρο στον πρώτο όροφο άνοιξε απότομα και δυο χειροβομβίδες που πετάχτηκαν ταυτόχρονα εξερράγησαν τα θραύσματα ξέσκισαν το χέρι και το πρόσωπο του αξιωματικού. Έτσι κι αλλιώς υπήρχαν και άλλα στοιχεία που θα έκαναν εύκολη την ταυτοποίηση ένα μικρό δαχτυλίδι οι αδερφές είχαν ένα παρόμοιο δαχτυλίδι η μητέρα είχε δώσει και στις τρεις πριν από δέκα χρόνια. Ακόμα μέσα στο 127 και το 128 η γυναίκα και ο συνεργός της πυροβολούν προς τον αξιωματικό έπειτα βλέποντας πως η διαφυγή είναι αδύνατη ο δρόμος είναι επίσης μπλοκαρισμένος από το μπλε περιπολικό FIAT 127 οι κακοποιοί ξεκινούν να τρέχουν προς το δάσος πάνω από το γρασίδι γύρω από την αγροικία.

Το πτώμα κείται στην πλαγιά του λόφου τα κόκκινα μαλλιά απλωμένα πάνω στο πράσινο το πρόσωπο παραμορφωμένο αυτό ήταν το τέλος της σύντομης ζωής της στον κρότο των πυροβολισμών των χειροβομβίδων που εκρήγνυνται σε μια απελπισμένη απόπειρα για ελευθερία που διακόπηκε από έναν καταγισμό από σφαίρες. Εκεί-

νη τη στιγμή από ένα παράθυρο του πρώτου ορόφου μια χειροβομβίδα εκτοξεύεται η οποία εκρήγνυται λίγα μέτρα από τον υπολοχαγό ακρωτηριάζοντας το χέρι του και τραυματίζοντας τα μάτια του. Η γυναίκα τρομοκράτης που σκοτώθηκε χθες στην ανταλλαγή πυροβολισμών στην αγροικία έχει επιτέλους όνομα. Ο αξιωματικός των караμπινιέρων βλέποντας πως οι εγκληματίες δεν αποδέχονται την ήττα τους εξαπολύει ο ίδιος έναν πρώτο καταγισμό από σφαίρες που φαίνεται να τρομάζει και τις δύο και να τις κάνει να βγουν έξω.

Ο κεντρικός πυρήνας της έρευνας αντιπροσωπεύεται από τα λίγα τετραγωνικά μέτρα του νεκροτομείου στο οποίο κείται το πτώμα της ακόμα ανώνυμης γυναίκας. Η έκρηξη ακρωτηρίασε το χέρι του αξιωματικού τα θραύσματα της χειροβομβίδας τον τυφλώνουν πέφτει μπρούμυτα ενώ μια λίμνη αίματος απλώνεται γύρω από το σώμα του. Φαίνεται πως δεν ήταν εύκολο να διαπιστωθεί η ταυτότητα της γυναίκας πάνω της βρέθηκε μια καινούργια ταυτότητα προερχόμενη από ένα απόθεμα κλεμμένων εγγράφων. Καθώς περνούσαν τη γωνία της αγροικίας βρήκαν το δικό μας 127 στον δρόμο τους στην προσπάθεια να το προσπεράσουν βγήκαν εκτός δρόμου στη συνέχεια βγήκαν έξω σηκώνοντας τα χέρια τους παραδινόμαστε ήταν στα δέκα μέτρα από εμένα στο γρασίδι σήκωσα το όπλο μου ο άντρας κάλυπτε πίσω του τη γυναίκα.

Ποια είναι η νεκρή γυναίκα η ερώτηση δεν είχε απάντηση μέχρι σήμερα το πρωί αλλά στην πραγματικότητα αναγνωρίστηκε σχεδόν αμέσως. Ο λοχίας και ο αστυνομικός τρέχουν προς τα εκεί αλλά αναγκάζονται να πέσουν στο έδαφος γιατί μια δεύτερη χειροβομβίδα εκτοξεύεται από την αγροικία τραυματίζοντας και τους δύο. Τα σκίτσα αναγνώρισης στην κατοχή των караμπινιέρων παρόλα αυτά δεν έμοιαζαν ιδιαίτερα στο θύμα στην αγροικία με σκοπό να αποφύγει να την αναγνωρίσουν η γυναίκα είχε κόψει τα μακριά μαύρα μαλλιά της. Ξαφνικά ο άντρας γύρισε πίσω ΟΚ παραδινόμαστε φώναξε και σχεδόν την ίδια στιγμή μια σειρά από πυροβολισμούς εκτοξεύθηκαν στην κατεύθυνση του λοχία και ο αστυνομικός τραυματίστηκε επίσης.

Υπάρχει μια ένταση στην αναμονή είναι σημαντική στιγμή καθώς μπορεί να αποτελέσει σημαντική συμβολή βοηθώντας τις αστυνομικές έρευνες επιτρέποντάς τους να δημιουργήσουν σκίτσα αναγνώρισης των μελών της συμμορίας. Αυτή ήταν η αρχή μιας άγριας ανταλλαγής πυροβολισμών διακοπτόμενοι πυροβολισμοί και ριπές από μέσα δυο άντρες και μια γυναίκα πυροβολούσαν και πιθανόν ένας άντρας ακόμα που είχε βγει έξω και κατάφερε να διαφύγει. Είχε βάψει τα μαλλιά της μαύρα επίσης τα χαρακτηριστικά της είχαν σκληρύνει από τις κακουχίες που υπέστη κατά τη μακρά περίοδο χρόνων που κρυβόταν. Επιτέλους οι υπόλοιποι φώναξαν πως παραδίνονται στοχεύοντας με το όπλο του ο καραμπινιέρος τούς είπε να έρθουν προς το μέρος του αργά η γυναίκα μπροστά και ο άντρας πίσω.

Η κεντρική ηγεσία επιβεβαιώνει πως οι τέσσερις καραμπινιέροι της περιπόλου δέχθηκαν πυρά από έναν άνδρα και ένα τρίτο άτομο η γυναίκα τότε είχε σκοτωθεί ενώ ο συνεργός της αν και τραυματισμένος κατάφερε να φτάσει στους θάμνους. Η πόρτα ανοίγει διάπλατα και ένας άντρας και μια γυναίκα βγαίνουν τρέχοντας στην αυλή πετάνε ακόμη μια χειροβομβίδα κρατάνε υποπολυβόλα πυροβολούν αδιακρίτως ο λοχίας και ο αστυνομικός πέφτουν στο έδαφος. Η επίσημη αναγνώριση κατέστη εφικτή όταν το όνομα διασταυρώθηκε για πρώτη φορά στις 5:10 σήμερα στο νεκροτομείο του νοσοκομείου. Σήκωσαν τα χέρια τους ψηλά και φώναξαν παραδινόμαστε αλλά αντί να σταθούν ακίνητοι ή να προχωρήσουν μπροστά τα κορίτσια κρατάνε όπλα ο άλλος άνδρας ακόμη κρατάει ένα υποπολυβόλο Sten οι κακοποιοί υποχωρούν.

Πόσοι συνεργοί δύο άνδρες και μια γυναίκα δύο γυναίκες και ένας άνδρας ένας άνδρας και μια γυναίκα χτες η δεύτερη εκδοχή δημοσιεύθηκε ως η επίσημη. Υπάρχει επίσης μια σειρά πυροβολισμών από το αυτόματο πιστόλι και μία από τις σφαίρες χτυπά τον αστυνομικό στο κεφάλι ο λοχίας επίσης τραυματίστηκε στο πόδι. Ταυτοποιήθηκε από τις αδερφές της που δεν την είχαν δει για 5 χρόνια μέσω διάφορων αναγνωρίσιμων σημαδιών μια μικρή ουλή στο ένα χείλος μερικές ελιές και ένα δαχτυλίδι με το ίδιο μο-

τίβο το οποίο οι τρεις αδερφές είχαν κοινό με τη μητέρα τους. Η γυναίκα και ο συνεργός της κατέβηκαν κάτω και ο αξιωματικός τούς διέταξε να σηκώσουν τα χέρια τους οι κακοποιοί σήκωσαν τα χέρια τους και ο άντρας φώναξε ΟΚ φτάνει έχω χτυπηθεί αλλά την ίδια στιγμή τα χέρια του κατέβηκαν προς τη ζώνη του.

Οι καραμπινιέροι που εμπλέκονταν στην ανταλλαγή πυροβολισμών με τους ανθρώπους στην αγροικία δηλώνουν πως είχαν δει μόνο έναν άνδρα και μια γυναίκα υπήρχαν αναφορές για δυο γυναίκες για ένα ακόμη άτομο που εθεάθη ή ακούστηκε να διαφεύγει μετά τη συμπλοκή. Αμέσως μετά η ίδια γυναίκα έριξε τη δεύτερη χειροβομβίδα δεν είναι γνωστό πόσοι ήταν αλλά είναι γνωστό πως η γυναίκα μπήκε στο πορτοκαλί Fiat 127 και ο συνεργός της στο λευκό 128 έπειτα τα δυο αυτοκίνητα συγκρούστηκαν και κατέληξαν στο χαντάκι. Η επίσημη ταυτοποίηση πραγματοποιήθηκε από τις δύο αδερφές της γυναίκας δεν την είχαν δει για 5 χρόνια είπαν αλλά την αναγνώρισαν αμέσως χάρη σε συγκεκριμένα σημάδια, ειδικά από διάφορες ελιές. Ξαφνικά ο άντρας σταματάει γυρνάει σηκώνει τα χέρια του και φωνάζει ΟΚ τα παρατάω έχω τραυματιστεί παραδίνομαι αλλά αμέσως ξανακατεβάζει τα χέρια του πιάνει μια χειροβομβίδα από τη ζώνη του και την πετάει στον καραμπινιέρο.

Πάνω στην αγροικία το κλαδί μιας κερασιάς σπασμένο από μια ριπή μαρτυρά τη βιαιότητα της αιματηρής σύγκρουσης μεταξύ των καραμπινιέρων και των ληστών. Ένας άνδρας και μια γυναίκα ήταν οι άνθρωποι που βγήκαν από την αγροικία αφού εκτόξευσαν τη χειροβομβίδα που έριξε τον υπολοχαγό στο έδαφος πυροβολώντας αδιακρίτως σωριάζοντας τον αστυνομικό είχαν φτάσει και έβαζαν μπροστά το 127 και το 128. Πριν φτάσουν στις κλίνες του νοσοκομείου ήδη στα κεντρικά των καραμπινιέρων είχαν αναγνωρίσει το πανομοιότυπο δαχτυλίδι που τους είχε δώσει η μητέρα τους. Ξαφνικά με το που ο αξιωματικός κατέβασε το όπλο του προσπάθησαν να διαφύγουν στο αριστερό του χέρι ο κακοποιοός έχει μια δεύτερη χειρο-

βομβίδα και πάλι μία SRCM¹ και ρίχνει και αυτήν τη φορά στον απομονωμένο αξιωματικό.

Άλλες ενδείξεις της μάχης μπορούν να βρεθούν στα θρυμματισμένα τζάμια των παραθύρων στα παραθυρόφυλλα που ξεκαρβαλώθηκαν από την έκρηξη από μια χειροβομβίδα SRCM στο χορτάρι που η γυναίκα πυροβολήθηκε το αίμα μοιάζει με σκουριά. Έπειτα οι κακοποιοί έχοντας χτυπήσει και τον αστυνομικό με μια ριπή προσπάθησαν να διαφύγουν προσπάθησαν να απομακρυνθούν με το αμάξι τους προκειμένου να προσπεράσουν το μπλε 127 περιπολικό των караμπινιέρων έστριψαν απότομα προς το χαντάκι που διέτρεχε το μήκος του δρόμου. Η ταυτοποίηση πραγματοποιήθηκε στις 5:10 στο νεκροτομείο του γενικού νοσοκομείου εκείνη την ώρα οι δύο αδελφές κατέφτασαν μπήκαν στο δωμάτιο μαζί με τον εισαγγελέα. Φάνηκε να σκοπεύει να τη χρησιμοποιήσει σαν ασπίδα τον είδα να βάζει το ένα του χέρι μέσα στο μπουφάν του νόμιζα ότι θα βγάλει όπλο αντί αυτού έβγαλε ακόμη μια χειροβομβίδα την πέταξε προς το μέρος μου.

Στο όχημα υπάρχουν τρύπες από σφαίρες το 127 έχει σπασμένο παρμπρίζ το πλαϊνό φως του 128 έχει διαλυθεί και έχει μια μεγάλη τρύπα από σφαίρα 9mm στην αριστερή του πλευρά. Υπάρχει μια στιγμιαία παύση στο τζιπ ο οδηγός πιάνει τον ασύρματο και επικοινωνεί με την περιπόλο του λίγες λέξεις βιαστείτε είμαι εδώ επαναλαμβάνει τη φράση τρεις φορές. Βλέποντας το γυμνό σώμα της γυναίκας σημαδεμένο από τις ουλές που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της νεκροψίας παρά από την ομοιότητα του προσώπου δεν την είχα δει για 5 χρόνια. Έπεσα προς τα μπροστά εξερράγη πίσω μου είχα ξεμείνει από σφαίρες έσκυψα πάνω από το πτώμα του αστυνομικού πήρα τον γεμιστήρα από το όπλο του τον έβαλα στο δικό του.

Υπάρχουν ακόμη δύο αυτοκίνητα που προορίζονταν για

.....

1. Η χειροβομβίδα SRCM Mod. 35, είναι χειροβομβίδα επιθετικού τύπου. Η χρήση της από τον Βασιλικό Ιταλικό Στρατό ξεκίνησε το 1935, χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, μέχρι και τη δεκαετία του '80.

την τελική διαφυγή των κακοποιών είναι ένα κόκκινο 127 και ένα άσπρο 128 φαίνεται να συγκρούστηκαν και κατέληξαν μισοχωμένα σε ένα χαντάκι. Εντωμεταξύ με το άλλο του χέρι βγάζει το υπηρεσιακό του πιστόλι και στη συνέχεια τρέχει προς την αγροικία ενώ δύο γυναίκες και ένας άντρας τρέχουν προς το αμάξι. Κατάφεραν να την ταυτοποιήσουν από διάφορες ελιές και ένα σκίσιμο στο ένα της χείλος μια λεπτομέρεια που τους έπεισε ήταν το μικρό δαχτυλίδι που φορούσε στο παράμεσο δάχτυλο του αριστερού χεριού. Όταν ξαφνικά ο ένας από τους δύο έβγαλε μια χειροβομβίδα και την πέταξε προς τον αξιωματικό αυτός βούτηξε στο πλάι και στη συνέχεια προς τα μπροστά παραμένοντας χαμηλά ξεφεύγοντας από την έκρηξη.

Εδώ υπάρχουν διάφορες περούκες διαφορετικών αποχρώσεων που χρησιμοποιήθηκαν από τη νεαρή γυναίκα ως μεταμφιέσεις στις δράσεις της. Ο οδηγός τρέχει προς τα εκεί είναι ένας στρατιώτης 50 χρόνια παντρεμένος με 4 παιδιά ήρεμος συμπονετικός γενναίος βγάζει το πιστόλι 9mm με 7 σφαίρες μέσα βλέπει τους συναδέλφους του στο έδαφος πυροβολημένους χωρίς νευρικότητα δεν υπάρχει στιγμή αβεβαιότητας. Ένα χρυσό δαχτυλίδι με τρία μικρά μαύρα πετράδια ήταν ενθύμιο από τη μητέρα της είχε δώσει από ένα πανομοιότυπο σε κάθε κόρη και ένα κατά παραγγελία για την ίδια έτσι η σύγχυση γύρω από την ταυτότητά της εξαφανίστηκε. Ο άντρας φώναξε αρκετά έχω τραυματιστεί παραδίνομαι αλλά σχεδόν ταυτόχρονα είχε πετάξει ακόμη μια χειροβομβίδα και ο οδηγός του περιπολικού καθώς έσκυβε για να την αποφύγει είχε πυροβολήσει προς τη γυναίκα που σκοτώθηκε ενώ ο άντρας κατάφερε να διαφύγει.

Είναι η αρχηγός της ομάδας ληστών που εισβάλλουν στη φυλακή είναι αυτή που χτυπάει το κουδούνι στην μπροστινή πύλη και τρέχει προς το κελί ένα κοντόκαννο ημιαυτόματο πιστόλι στη μασχάλη της ενώ οι συνεργοί της ακινητοποιούν τους δεσμοφύλακες. Ο αξιωματικός πυροβολεί μια φορά πάνω όμως από τα κεφάλια τους όπως απαιτεί ο κανονισμός οι φυγάδες δεν σταματούν φτάνουν σε ένα 127 παρκαρισμένο κάτω από τα δέντρα και επιχειρούν να

διαφύγουν. Η ταυτοποίηση της γυναίκας πραγματοποιήθηκε γύρω στις 5:30 στο νεκροτομείο που είχε μεταφερθεί η σορός από τις δύο αδερφές. Έβγαλε μια χειροβομβίδα και την πέταξε προς τον στρατιώτη συνειδητοποίησε τι συνέβαινε έπεσε προς το έδαφος αποφεύγοντας την έκρηξη της χειροβομβίδας που εξερράγη πίσω του και πυροβόλησε πετυχαίνοντας τη γυναίκα.

Εκείνη την ημέρα στα μέσα Φλεβάρη τα ίχνη κάηκαν ξαναεμφανίστηκαν την Πέμπτη ολοκληρώνοντας την εικόνα της νεαρής γυναίκας που κείτονταν νεκρή στο έδαφος μετά την ανταλλαγή χειροβομβίδων με τους караμπινιέρους. Υπήρξε ανταλλαγή πυροβολισμών μεταξύ των κακοποιών και του караμπινιέρου που στο μεταξύ είχε πάρει το πιστόλι του και έπεσε στο έδαφος προς τα αριστερά για να καλυφθεί πίσω από το αυτοκίνητο. Τα χαρακτηριστικά που έκαναν δυνατή την ταυτοποίηση ήταν διάφορες ελιές που η γυναίκα είχε στην πλάτη της μια ουλή στο ένα χείλος και ένα δαχτυλίδι που φορούσε στο χέρι της. Ο αξιωματικός βουτάει προς τα μπροστά και ενώ η χειροβομβίδα περνάει από πάνω του και εκρήγνυται πίσω του πυροβολεί με το υπηρεσιακό πιστόλι 9mm η γυναίκα είναι στο πεδίο βολής και πέφτει χτυπημένη από δύο σφαίρες που διαπερνούν το στήθος και το δεξί της χέρι.

Γυναίκες με όπλα γυναίκες που ληστεύουν που απαγάγουν που επιτίθενται σε φυλακές που πυροβολούν εκπροσώπους του νόμου και του κράτους γυναίκες που ακολουθούν την πορεία μέχρι το τέλος πηγαίνοντας από τον υποστηρικτικό ρόλο και τη φροντίδα των ανδρών συνεργών τους στους πρωταγωνιστικούς ρόλους. Ο άνδρας και η γυναίκα αφηγείται με χαμηλή φωνή ελάχιστα επηρεασμένη από τα συναισθήματα που τον έχουν κατακλύσει από την ώρα της τραγωδίας μπήκαν στο 128 και στο 127 παρκαρισμένα στο γρασίδι έφυγαν βιαστικά ίσως επειδή πίστευαν πως είχαν σκοτώσει όλη την περίπολο. Η λεπτομέρεια αυτή ήταν καθοριστική ήταν ένα δαχτυλίδι με τρία πετράδια που είχε δώσει η μητέρα και στις τρεις αδερφές. Ακολούθησε ακόμη μια ανταλλαγή πυροβολισμών στη διάρκεια της οποίας η γυναίκα χτυπήθηκε σε αυτό το σημείο σύμφωνα

με τη λανθασμένη εκδοχή που δημοσιεύθηκε από τα κεντρικά ο караμπινιέρους ξέμεινε από σφαίρες και ο άντρας βρήκε ευκαιρία να διαφύγει.

Στην αυλή της αγροικίας στο σημείο που εκείνη χτυπήθηκε βρέθηκαν έξι κόκκινα τριαντάφυλλα. Αμέσως μετά είδε τα δύο αυτοκίνητα των κακοποιών που προσπαθούσαν να προσπεράσουν το περιπολικό των караμπινιέρων που τους έκοβε το δρόμο αλλά βγήκαν εκτός δρόμου καταλήγοντας σε ένα χαντάκι. Ναι αυτή είναι είπαν στον δικαστή οι δύο αδερφές έχουν περάσει 5 χρόνια από την τελευταία φορά που την είδαμε στέκονταν ώμο με ώμο κοίταξαν τη νεκρή γυναίκα κλαίγοντας σιωπηλά το σώμα της γυναίκας κείτονταν γυμνό στον μαρμάρινο πάγκο. Από το υποπολυβόλο του άντρα προήλθαν οι ριπές που χτύπησαν τη γυναίκα και χτύπησαν επίσης τον άντρα που παρά το τραύμα του κατάφερε να φτάσει τα πρώτα δέντρα και να εξαφανιστεί μέσα στο δάσος.

Φυσικά κανείς δεν ξέρει ποιος άφησε τα κόκκινα τριαντάφυλλα κανείς δεν είδε τίποτα και κανείς από τους ντόπιους αγρότες δεν είδε ξένους. Ωστόσο ο δρόμος διαφυγής τους μπλοκάρεται μπροστά τους βρίσκεται το 128 των караμπινιέρων στη μέση του δρόμου οι ληστές δεν έχουν χρόνο να κάνουν όπισθεν. Μια κηλίδα αίματος στη μέση του στήθους άλλη μια στο αριστερό χέρι τα δάχτυλα του δεξιού χεριού μαυρισμένα και συσταλμένα σαν παγωμένα σε μια κίνηση να πιάσει το χώμα στο αριστερό χέρι φοράει ένα χρυσό δαχτυλίδι με τρία μικρά πετράδια. Και ξεκίνησα ξανά να πυροβολώ και χτύπησα το κορίτσι που ούρλιαζε ο άντρας επίσης άρχισε να φωνάζει τραυματίστηκα και τρέχοντας στα χωράφια εξαφανίστηκε.

Μετά για την υπόλοιπη μέρα η έρευνα στο δάσος συνεχίστηκε μια επιχείρηση στην οποία εμπλέκονται 300 караμπινιέροι 80 αστυνομικοί 20 οικονομικοί αστυνομικοί 6 ελικόπτερα και πολλοί αστυνομικοί σκύλοι. Ο караμπινιέρους ρίχνει μία δεύτερη βολή η οποία μπορεί κανείς να υποθέσει πως χτύπησε τον άντρα που καθόταν στην πίσω θέση του 127 μια κηλίδα αίματος βρέθηκε αργότερα. Τα μαύρα μαλλιά στο ψυχρό φως του νεκροτομείου όχι κόκκι-

να όπως φαίνονταν από απόσταση χτες στο φως του ήλιου ανάμεσα στα δέντρα στο χείλος της μια μικρή ουλή. Βρέθηκε οι σφαίρες ακόμα στον γεμιστήρα ένα από τα κορίτσια σκοτώθηκε ενώ ο στρατιώτης προσπαθεί να ξαναγεμίσει το όπλο του οι συνεργοί κατάφεραν να διαφύγουν στο στήθος της νεαρής γυναίκα υπάρχουν τρεις τρύπες.

ΝΑ ΓΕΝΙΚΕΥΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ
ΣΗΜΑΙΝΕ ΝΑ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ ΤΗΝ
Α Π Ε Ι Θ Α Ρ Χ Ι Α
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΙΕΡΑΡΧΙΑ
ΝΑ ΑΣΚΗΣΟΥΜΕ
ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΜΑΣ
ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΑΜΑΤΟΣ
ΝΑ ΣΑΜΠΟΤΑΡΟΥΜΕ
ΤΙΣ ΜΗΧΑΝΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΜΠΟΡΕΜΑ
ΠΟΥ ΣΑΜΠΟΤΑΡΟΥΝ ΤΙΣ ΖΩΕΣ
ΜΑΣ ΝΑ ΟΡΓΑΝΩΣΟΥΜΕ
ΑΓΡΙΕΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΠΕΡΓΙΕΣ
ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ
ΝΑ ΜΑΖΕΥΟΜΑΣΤΕ ΠΑΝΤΑ ΣΕ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΦΑΜΠΡΙΚΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ
ΝΑ ΕΚΛΕΓΟΥΜΕ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΠΑΝΤΑ
ΑΝΑΚΛΗΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΗ ΝΑ ΦΕΡΝΟΥΜΕ ΣΕ
ΜΟΝΙΜΗ ΕΠΑΦΗ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΠΟΥ
ΔΙΕΞΑΓΟΝΤΑΝ ΑΓΩΝΕΣ ΧΩΡΙΣ ΝΑ
ΠΑΡΑΜΕΛΟΥΜΕ ΟΛΑ ΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΣΑ ΤΑ
ΧΡΗΣΙΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΝΑ ΔΙΝΟΥΜΕ ΑΜΕΣΗ ΑΞΙΑ ΧΡΗΣΗΣ
ΣΕ ΟΛΑ ΟΣΑ ΕΧΟΥΝ ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ
ΣΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΗΡΙΑ
ΝΑ ΟΡΓΑΝΩΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΑΥΤΟΑΜΥΝΑ
ΣΤΑ ΕΔΑΦΗ ΠΟΥ ΚΑΤΑΚΤΗΣΑΜΕ [...]

* ΟΙ ΑΟΡΑΤΟΙ, ΝΑΝΙ ΜΠΑΛΕΣΤΡΙΝΙ

Τα έργα του Μπαλεστρίνι επηρέασαν σημαντικά μια γενιά αγωνιζομένων οι οποίοι βρήκαν στα βιβλία του την ιστορία μιας αντίστοιχης γενιάς, τρεις δεκαετίες πριν. [...] Θέλουμε να ανατρέξουμε σε εκείνη τη στιγμή που πρωτοδιαβάσαμε κάποιο από τα βιβλία του Μπαλεστρίνι και είδαμε ότι μια άλλη μορφή γλώσσας είναι δυνατή. Μια γλώσσα που αναπαριστά έναν κόσμο τόσο κοντινό σε εμάς και τις δικές μας εμπειρίες, όχι με όρους ομοιότητας αλλά με όρους υποκειμενικής και συλλογικής ταύτισης. Μια γλώσσα που δεν καταγράφει τις εμπειρίες αγώνα απ' έξω, αλλά τις διηγείται βρισκόμενη στο επίκεντρό τους. Μια γλώσσα που δεν είναι ούτε λογοτεχνία, ούτε ποίηση, ούτε μυθιστόρημα, αλλά μια γλώσσα που κυλάει, που κινείται συνεχώς, όσο κινούνται και τα υποκείμενα που την μιλάνε.

